

İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ HUKUK FAKÜLTESİ

MEDENİ HUKUK GÜNLERİ SEMPOZYUMU

ÖZET
BİLDİRİ
KİTABI

29-30 Nisan 2025

EDİTÖR

Dr. Üyesi Kemale Leyla BİNGÖL

**İSTANBUL AYDIN
ÜNİVERSİTESİ HUKUK
FAKÜLTESİ**

**MEDENİ HUKUK GÜNLERİ
SEMPZYUMU**

ÖZET BİLDİRİ KİTABI

29-30 Nisan 2025

**EDİTÖR:
DR. ÖĞR. ÜYESİ KEMALE LEYLA BİNGÖL**

İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ YAYINLARI

**İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ HUKUK FAKÜLTESİ
MEDENİ HUKUK GÜNLERİ SEMPOZYUMU
ÖZET BİLDİRİ KİTABI**

İmtiyaz Sahibi

Prof. Dr. Mustafa AYDIN

Yayın Komisyonu Başkanı

Prof. Dr. Levent ÜRER

Editör

Dr. Öğr. Üyesi Kemale Leyla BİNGÖL

E-ISBN

??????????????

Kapak ve Sayfa Tasarımı

İstanbul Aydın Üniversitesi Görsel Tasarım Koordinatörlüğü

Yayın Yılı

2026

Copyright © İstanbul Aydın Üniversitesi

Bu kitabın tamamının ya da bir kısmının, kitabı yayımlayan şirketin önceden izni olmaksızın elektronik, mekanik, fotokopi ya da herhangi bir kayıt sistemi ile çoğaltılması, yayımlanması ve depolanması yasaktır.

Bu kitabın tüm hakları İstanbul Aydın Üniversitesi'ne aittir.

SEMPOZYUM KURULLARI

BİLİM KURULU

Prof. Dr. Haluk BURCUOĞLU (İstanbul Aydın Üniversitesi)

Prof. Dr. Etem Saba ÖZMEN (Maltepe Üniversitesi)

Prof. Dr. Saibe OKTAY ÖZDEMİR (İstanbul Üniversitesi)

Prof. Dr. Tufan ÖĞÜZ (İstanbul Üniversitesi)

Prof. Dr. Haluk Nami NOMER (İstanbul Aydın Üniversitesi)

Prof. Dr. Şebnem AKİPEK (TED Üniversitesi)

Prof. Dr. Burak ÖZEN (Marmara Üniversitesi)

Prof. Dr. Bilgehan ÇETİNER (İstanbul Üniversitesi)

Prof. Dr. Emrehan İNAL (İstanbul Üniversitesi)

Prof. Dr. Ebru CEYLAN (İstanbul Aydın Üniversitesi)

Prof. Dr. Kadir Berk KAPANCI (MEF Üniversitesi)

DÜZENLEME KURULU

Prof. Dr. Haluk BURCUOĞLU (İstanbul Aydın Üniversitesi)

Prof. Dr. Haluk Nami NOMER (İstanbul Aydın Üniversitesi)

Prof. Dr. Ebru CEYLAN (İstanbul Aydın Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Elif YAVUZ TANAYDIN (İstanbul Aydın Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Kemale Leyla BİNGÖL (İstanbul Aydın Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Hande DOĞAN (İstanbul Aydın Üniversitesi)

İÇİNDEKİLER

Prof. Dr. Burak Özen (Marmara Üniversitesi) - “Tapuda Tescil Edilen Pay Oranlarının Hukuki Sebeple Uyumsuzluğu”	8
Doç. Dr. Gülşah Sinem Aydın (Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi) - “Taşınmaz Maliki Tarafından Terkini Talep Edilmeyen Beş Yılı Doldurmuş Taşınmaz Satış Vaadi Şerhinin Etkisine İlişkin Yargıtay Uygulamasının Değerlendirilmesi”	10
Doç. Dr. Nurten İnce Akman (Marmara Üniversitesi) - “Tarımsal Arazilerin Miras Yoluyla İntikaline İlişkin Hükümlere Eleştirel Bir Bakış”	12
Dr. Öğr. Üyesi Hande Doğan (İstanbul Aydın Üniversitesi) - “Tapuya Kayıtlı Olmayan Taşınmazların Mülkiyetinin Zamanaşımıyla Kazanılmasında Kazanmanın Etkisi”	14
Prof. Dr. İpek Sağlam (Marmara Üniversitesi) - “Boşanma Hukukunun Kusurdan Arındırılmasına İlişkin Bir Örnek Olarak 2020 Tarihli İngiliz Boşanma ve Evliliğin İptali ve Ayrılık Kanunu”	16
Doç. Dr. Mehmet Erdem Aybay (İstanbul Okan Üniversitesi) - “Siyasetçilerin Kişilik Haklarının Korunmasında Sınırlar”	18
Dr. Öğr. Üyesi Gözde Zeytin Çağrı (İstanbul Arel Üniversitesi) - “Boşanma Davası Sırasındaki Geçici Velayet (Tedbiren Velayet) Üzerine Bir İnceleme”	20
Doç. Dr. Nafiye Yücedağ Keskin (İstanbul Üniversitesi) - “Çocukların Kişisel Verilerinin Korunması: Açık Rıza ve Ana- Babanın Temsil Yetkisinin Sınırları”	21
Dr. Öğr. Üyesi Elif Beyza Akkanat Öztürk (İstanbul Üniversitesi) - “Özel Nitelikli Kişisel Verilerin İşlenmesinde Gündem: Mevzuat Değişiklikleri ve Uygulama Sorunları”	23

Dr. Öğr. Üyesi Zeynep Ülkü Kahveci (İstanbul Bilgi Üniversitesi) - “Verilere Yönelik Saldırılarda Hukuka Aykırılık Sorunu”	25
Prof. Dr. Ebru Ceylan (İstanbul Aydın Üniversitesi) - “İsviçre Hukukunda Saklı Paylara İlişkin Değişikliklerinin Türk Hukuku Bakımından Değerlendirilmesi	27
Dr. Öğr. Üyesi Elif Yavuz Tanaydın (İstanbul Aydın Üniversitesi) - “Mirasta Altsoyun Denkleştirme Yükümlülüğü”	29
Dr. Öğr. Üyesi Dilşah Büşra Kartal (Kocaeli Üniversitesi) - “Eş İle Akdedilen Mirastan Feragat Sözleşmesine İlişkin Bazı Meseleler”	31
Arş. Gör. Ömer Faruk Çelik (Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi) - “Anayasa Mahkemesi’nin 2020/10490 Başvuru Numaralı ve 25.07.2023 Tarihli Kararı Işığında Evlat Edinmede Yaş Farkı Şartına İlişkin Bir Öneri”	33
Prof. Dr. Saibe Oktay Özdemir (İstanbul Üniversitesi) - “Vakıf Yönetimine İlişkin Senet Değişikliklerinde Hukuka Aykırılıklar”	35
Doç. Dr. Bahar Öcal Apaydın (Eskişehir Osmangazi Üniversitesi) - “Eser Sözleşmesinde Ayıp Bildirimine İlişkin İspat Sorunları”	37
Dr. Öğr. Üyesi Adem Yelmen (Eskişehir Osmangazi Üniversitesi) - “İradeye Sahip Olmama Bakımından Yapay Zeka”	39
Doç. Dr. Gencer Özdemir (İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi) - “Aile Konutuna İlişkin Kira Sözleşmesinin Feshi Meselesi”	41
Doç. Dr. Merve Ürem Çetinel (İstanbul Medeniyet Üniversitesi) - “İklim Değişikliği ve Enerji Devrimi Kapsamında Kira Konutunda Yapısal Değişiklikler	43
Dr. Öğr. Üyesi Güray Türker (İstanbul Okan Üniversitesi) - “Konut ve Çatılı İşyeri Kira Sözleşmelerinde İki Haklı İhtar Sebebine Dayalı Tahliye Davasına Giden Tartışmalı Yol: Ödeme Emrinin Geç Tebliğ Edilmesi”	45

İSTANBUL AYDIN
ÜNİVERSİTESİ

HUKUK
FAKÜLTESİ

“MEDENİ HUKUK GÜNLERİ VII” SEMPOZYUMU

29.04.2025 – 30.04.2025

İstanbul Aydın Üniversitesi
T Blok – Mor Salon

29.04.2025

Açılış Konuşmaları (10.00-10.30)

1. Oturum (10.30-12.00)

Oturum Başkanı: **Prof. Dr. Haluk Burcuoğlu**
(İstanbul Aydın Üniversitesi)

2. Oturum (13.30-14.30)

Oturum Başkanı: **Prof. Dr. Burak Özen**
(Marmara Üniversitesi)

3. Oturum (14.45-15.45)

Oturum Başkanı: **Prof. Dr. Mesut Serdar Çekin**
(Türk-Alman Üniversitesi)

30.04.2025

1. Oturum (10.30-12.00)

Oturum Başkanı: **Prof. Dr. Haluk Nami Nomer**
(İstanbul Aydın Üniversitesi)

2. Oturum (13.30-14.30)

Oturum Başkanı: **Prof. Dr. Tufan Ögüz**
(İstanbul Üniversitesi)

3. Oturum (14.45-15.45)

Oturum Başkanı: **Prof. Dr. Saibe Oktay Özdemir**
(İstanbul Üniversitesi)

Açılış Konuşmaları (10.00-10.30)

29.04.2025

1. Oturum (10.30-12.00)

Oturum Başkanı:

Prof. Dr. Haluk Burcuoğlu (İstanbul Aydın Üniversitesi)

Prof. Dr. Burak Özen (Marmara Üniversitesi)

"Tapuda Tescil Edilen Pay Oranlarının Hukuki Sebep Uyuumsuzluğu"

Doç. Dr. Gülşah Sinem Aydın (Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi)

"Taşınmaz Maliki Tarafından Terkini Talep Edilmeyen Beş Yılı Doldurmuş Taşınmaz Satış Vaadi Şerhinin Etkisine İlişkin Yargıtay Uygulamasının Değerlendirilmesi"

Doç. Dr. Nurten İnce Akman (Marmara Üniversitesi)

"Tarımsal Arazilerin Miras Yoluyla İntikaline İlişkin Hükümlere Eleştirel Bir Bakış"

Dr. Öğr. Üyesi Hande Doğan (İstanbul Aydın Üniversitesi)

"Tapuya Kayıtlı Olmayan Taşınmazların Mülkiyetinin Zamanaşımıyla Kazanılmasında Kazanmanın Etkisi"

Soru-Cevap: (11.45-12.00)

Öğlen Arası (12.00-13.30)

2. Oturum (13.30-14.30)

Oturum Başkanı:

Prof. Dr. Burak Özen (Marmara Üniversitesi)

Prof. Dr. İpek Sağlam (Marmara Üniversitesi)

"Boşanma Hukukunun Kusurdan Arındırılmasına İlişkin Bir Örnek Olarak 2020 Tarihli İngiliz Boşanma ve Evliliğin İptali ve Ayrılık Kanunu"

Doç. Dr. Mehmet Erdem Aybay (İstanbul Okan Üniversitesi)

"Siyasetçilerin Kişilik Haklarının Korunmasında Sınırlar"

Dr. Öğr. Üyesi Gözde Zeytin Çağrı (İstanbul Arel Üniversitesi)

"Boşanma Davası Sırasındaki Geçici Velayet (Tedbiren Velayet) Üzerine Bir İnceleme"

Soru-Cevap: (14.15-14.30)

Kahve Arası (14.30-14.45)

3. Oturum (14.45-15.45)

Oturum Başkanı:

Prof. Dr. Mesut Sertdar Çekin (Türk-Alman Üniversitesi)

Doç. Dr. Nafiye Yücedağ Keskin (İstanbul Üniversitesi)

"Çocukların Kişisel Verilerinin Korunması: Açık Rıza ve Ana-Babanın Temsil Yetkisinin Sınırları"

Dr. Öğr. Üyesi Elif Beyza Akkanat Öztürk (İstanbul Üniversitesi)

"Özel Nitelikli Kişisel Verilerin İşlenmesinde Gündem: Mevzuat Değişiklikleri ve Uygulama Sorunları"

Dr. Öğr. Üyesi Zeynep Ülkü Kahveci (İstanbul Bilgi Üniversitesi)

"Verilere Yönelik Saldırılarda Hukuka Aykırılık Sorunu"

Soru-Cevap: (15.30-15.45)

İlk Gün Kapanış

1. Oturum (10.30-12.00)

Oturum Başkanı:

Prof. Dr. Haluk Nami Nomer (İstanbul Aydın Üniversitesi)

Prof. Dr. Ebru Ceylan (İstanbul Aydın Üniversitesi)
"İsviçre Hukukunda Saklı Paylara İlişkin Değişikliklerinin
Türk Hukuku Bakımından Değerlendirilmesi"

Dr. Öğr. Üyesi Elif Yavuz Tanaydın (İstanbul Aydın Üniversitesi)
"Mirasta Altsoyun Denkleştirme Yükümlülüğü"

Dr. Öğr. Üyesi Dilşah Büşra Kartal (Kocaeli Üniversitesi)
"Eş ile Akdedilen Mirastan Feragat Sözleşmesine İlişkin Bazı Meseleler"

Arş. Gör. Ömer Faruk Çelik (Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi)
"Anayasa Mahkemesi'nin 2020/10490 Başvuru Numaralı ve
25.07.2023 Tarihli Kararı Işığında Evlat Edinmede Yaş Farkı Şartına İlişkin Bir Öneri"

Soru-Cevap: (11.45-12.00)

Öğlen Arası (12.00-13.30)

2. Oturum (13.30-14.30)

Oturum Başkanı:

Prof. Dr. Tufan Öğüz (İstanbul Üniversitesi)

Prof. Dr. Saibe Oktay Özdemir (İstanbul Üniversitesi)
"Vakıf Yönetimine İlişkin Senet Değişikliklerinde Hukuka Aykırılıklar"

Doç. Dr. Bahar Öcal Apaydın (Eskişehir Osmangazi Üniversitesi)
"Eser Sözleşmesinde Ayıp Bildirimine İlişkin İspat Sorunları"

Dr. Öğr. Üyesi Adem Yelmen (Eskişehir Osmangazi Üniversitesi)
"İradeye Sahip Olmama Bakımından Yapay Zeka"

Soru-Cevap: (14.15-14.30)

Kahve Arası (14.30-14.45)

3. Oturum (14.45-15.45)

Oturum Başkanı:

Prof. Dr. Saibe Oktay Özdemir (İstanbul Üniversitesi)

Doç. Dr. Gencer Özdemir (İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi)
"Aile Konutuna İlişkin Kira Sözleşmesinin Feshi Meselesi"

Doç. Dr. Merve Ürem Çetinel (İstanbul Medeniyet Üniversitesi)
"İklim Değişikliği ve Enerji Devrimi Kapsamında Kira Konutunda Yapısal Değişiklikler"

Dr. Öğr. Üyesi Güray Türker (İstanbul Okan Üniversitesi)
"Konut ve Çatılı İşyeri Kira Sözleşmelerinde İki Haklı İhtar Sebebine Dayalı
Tahliye Davasına Giden Tartışmalı Yol: Ödeme Emrinin Geç Tebliğ Edilmesi"

Soru-Cevap: (15.30-15.45)

Sempozyum Kapanış

BİRİNCİ GÜN
29.04.2026
BİRİNCİ OTURUM

Oturum Başkanı: Prof. Dr. Haluk Burcuoğlu (İstanbul Aydın Üniversitesi)

1. Prof. Dr. Burak Özen (Marmara Üniversitesi)
“Tapuda Tescil Edilen Pay Oranlarının Hukuki Sebeple Uyumsuzluğu”

**TAPUDA TESCİL EDİLEN PAY ORANLARININ HUKUKİ SEBEPLE
UYUMSUZLUĞU** **Prof. Dr. Burak ÖZEN¹**

ÖZET

Tapuda tescil edilen pay oranının, tescile esas olan hukuki sebeple uyumsuz olması mümkündür. Bu durum, hukuki işlemde gerçekleşen mutabakata uyumlu olmayan bir tescil talebinden kaynaklanabileceği gibi tapu memuru tarafından yapılan bir hatadan da kaynaklanabilir. Böyle bir durum bir kere ortaya çıktıktan sonra, tapu sicilindeki yolsuzluğun düzeltilmesine yönelik mekanizmalardan hangisine başvurulması gerektiği tartışmaya yol açabilir. Nitekim öğretilerde TMK m. 1025’e dayanan bir dava (tapu sicilin düzeltilmesi davası) açılması gerektiğini ileri sürenler olduğu gibi TMK m. 1027 uyarınca düzeltmenin gerçekleştirilmesinden söz edenler de olmuştur. Bu konudaki uygulamanın gözden geçirilmesi de ilgi çekici görüntüleri karşımıza çıkartmaktadır.

Hukuki sebepten farklılaşan bir tescilin aynı hak kazandırıcı etkisi olup olmayacağı sorusunun cevaplanması, yukarıda anılan tartışmalarda alınacak tavır bakımından belirleyici olacaktır. Tescilin sebebe bağlılığı ilkesi, sadece yapılacak tescilin bir sebebi bulunmasını gerekli kılmaz, aynı zamanda, tescilin sebebini oluşturan hukuki işleme uygun olarak gerçekleşmesini gerektirir; bu gerekliliğe uygun davranılmadığı takdirde tescilin aynı hak kazandırıcı etkisi ortaya çıkmaz, denilebilecek midir? Eğer böyle denilebiliyorsa, hukuki sebebi oluşturan işlemde kararlaştırılan pay oranlarından farklı pay oranlarının tescil edilmesi, adına tescil yapılan kişinin payı iktisap etmesine olanak vermeyecektir. Hâl böyle olunca, paydaş sıfatı kazanılmadığı halde nasıl olup da tapu sicilinin düzeltilmesi davası açılabileceği sorusuna cevap bulmak kolay değildir. Tapu sicilinin düzeltilmesi davası aynî bir davadır. O hâlde bu davayı açanın aynî hak sahibi olması gerekir.

1 Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Medeni Hukuk ABD, burak.ozen@marmara.edu.tr, ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5558-0135>.

Tapu sicilinin düzeltilmesi davası yoluyla tescil edilen hatalı pay oranının düzeltilmesinin istenebilmesi, düzeltmeyi isteyen hukuki sebepte kararlaştırılan pay oranını “sicil dışında” iktisap etmiş olduğu ön kabulünü gerektirir. Öyle ya tescilin sebebini oluşturan hukuki işlemle, bu işleme uygun olan pay oranının kendiliğinden iktisap edilmiş olduğunu (bu iktisabın tescil olmaksızın nasıl gerçekleşebileceği ayrıca merakı muciptir; zira sicil dışı iktisap halleri sınırlı sayıdadır ve salt borçlandırıcı nitelikte bir işlemin tasarruf işlemi yapılmaksızın belirli bir pay oranının iktisabı sağlayıcı etkisini kabul etmek ayrı bir sorun oluşturur) kabul etmediğimiz takdirde, hatalı tescilin sebebi oluşturan hukuki işleme uygun olarak düzeltilmesi nasıl istenebilecektir? Yoksa tescil, kararlaştırılan pay oranından bağımsız olarak paydaş sıfatının kazanılmasını sonuçlandırır, bu durum da tapu sicilinin düzeltilmesi bakımından gerekli sıfatın kazanılmasını sağlamaya yeterlidir, bunun ötesini daha fazla kurcalamaya gerek yok denilip esas çözülmesi gereken sorun geçiştirilecek midir? Gerçekten de tapu sicilinin düzeltilmesi davasıyla gerçek aynı hak durumuna uygun olmayan bir tescilin bu durumla uyumlu hale getirilmesi istendiğine ve tescille paydaş sıfatını kazanan kişinin paydaşlığı tartışmalı olmayıp hangi oranda pay iktisap etmiş olduğuna ilişkin bir uyuşmazlık bulunduğu göre; hukuki sebeple uyumlu olmayan payın bunla uyumlu hale getirilmesinin talep edildiği bir tapu sicilinin düzeltilmesi davası, hukuki sebeple uyumlu payın zaten (sicil dışında, salt sebebi oluşturan hukuki işlemin yapılmasıyla) kazanılmış olduğu iddiasını zımnen mündemiçtir.

Yukarıda dile getirilen soru ve sorunlar tebliğde ele alınacak ve konuya ilişkin tapu sicili hukukunun temel ilkeleriyle uyumlu bir çözüm önerisi getirilmeye çalışılacaktır.

2. Doç. Dr. Gülşah Sinem Aydın (Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi)
“Taşınmaz Maliki Tarafından Terkini Talep Edilmeyen Beş Yılı Doldurmuş
Taşınmaz Satış Vaadi Şerhinin Etkisine İlişkin Yargıtay Uygulamasının
Değerlendirilmesi”

TAŞINMAZ MALİKİ TARAFINDAN TERKİNİ TALEP EDİLMEYEN BEŞ
YILI DOLDURMUŞ TAŞINMAZ SATIŞ VAADİ ŞERHİNİN ETKİSİNE
İLİŞKİN YARGITAY UYGULAMASININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Doç. Dr. Gülşah Sinem AYDIN²

ÖZET

Taşınmaz satış vaadi sözleşmesinden doğan hakkın şerhi, şerh türlerinden TMK m.1009 kapsamında kişisel hakların şerhine girer. Bu maddenin birinci fıkrasında taşınmaz satış vaadi sözleşmesinden doğan hakkın şerh edilebileceği açıkça düzenlenmiştir.

Kişisel hakların şerhinde şerhin süresi, kural olarak şerh konusu kişisel hakkın mevcut olduğu süreyle sınırlıdır. Ancak bazen kanun koyucu kişisel hakkın şerhini azami bir süreyle de sınırlar. Nitekim taşınmaz satış vaadinden doğan hakka ilişkin şerh için, Tapu Kanunu m.26/IX’da şerh tarihinden başlayarak beş yıllık azami süre öngörülmüştür.

Kişisel hakların şerhinin iki etkisi bulunur. Bunlardan birincisi şerhin eşyaya bağlı borç etkisidir. Böylece şerhten önce sadece taraflar arasında ileri sürülebilen kişisel hak, şerh ile birlikte aynı hak niteliği kazanırsa da, şerhten sonra taraflar arasındaki borç ilişkisi eşyaya bağlı borç ilişkisine dönüşür ve bunun sonucunda kişisel hak, şerhten sonra taşınmazın sonraki maliklerine karşı da ileri sürülebilir. Şerhin diğer etkisi ise munzam (ayni) etkidir (TMK m.1009/II). Bu sayede şerhten sonra taşınmazda kurulan ve alacaklıya zarar veren bir sınırlı ayni hakkın tescilinin ya da kişisel hakkın şerhinin terkini istenebilmektedir.

Şerhin söz konusu etkileri, ancak şerh süresince gündeme getirilebilmelidir. Dolayısıyla şerhin süresinin taşınmaz satış vaadi gibi Kanun tarafından azami bir süre ile sınırlandırıldığı hallerde, bu süre geçtikten sonra şerh etkisini kaybetmeli ve bu andan sonra taşınmazı devralan yeni maliklere karşı şerhin etkisi ileri sürülememelidir. Nitekim Tapu Kanunu m.26/IX’da açıkça, taşınmaz satış vaadi

2 Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, Medeni Hukuk ABD, gsaydin@nku.edu.tr, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0336-6732>

sözleşmesinden doğan hakkın şerhinden *itibaren beş yıl içinde satış ve tescil yapılmazsa, şerhin tapu sicil müdürü veya tapu sicil görevlileri tarafından re'sen terkin olunacağı* düzenlenmiştir. Şu halde şerhin terkinde noktasında, taşınmaz malikinin terkin talebinde bulunması zorunluluğundan söz edilememeli, ancak tapu sicil müdürü veya memuru, Tapu Kanunu m.26/IX uyarınca taşınmaz satış vaadinin şerhinden beş yıl sonra bu şerhi tapudan terkin etmekle yükümlü kabul edilmelidir.

Buna karşılık Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun 02.11.2016 Tarih, 2015/12 Esas ve 2016/1005 Karar sayılı ilâmında (aynı yönde bkz. Y.14. HD, T.25.09.2019, E.2016/14046, K.2019/5761; Y.7.HD, T.15.11.2022, E.2022/2280, K.2022/6906), taşınmaz maliki tarafından terkin talep edilmeyen beş yılı doldurmuş taşınmaz satış vaadi şerhinin varlığı halinde, şerhin etkisini sürdürmeye devam edeceği ve taşınmazı satın alan kişiye karşı ileri sürülebileceği yönünde karar verilmiştir. Kararda, beş yıl geçtikten sonra terkin işleminin ancak taşınmaz malikinin istemi ile yapılabileceği, TapuK. m.26/IX hükmünün tapu sicil memurunun şerhi re'sen terkin yetkisi olduğu şeklinde yorumlanamayacağı, TMK m.1027 uyarınca sadece adi yazım hatalarının tüzük hükümlerine göre tapu sicil memurunca düzeltilebileceği, bunun dışındaki tüm düzeltmelerin ilgilerinin yazılı izni veya mahkeme kararı ile yapılabileceği, dolayısıyla taşınmaz maliki tarafından terkin talep edilmediği için tapu sicilinde var olmaya devam eden şerhin etkisini devam ettireceği ve tapudaki satış vaadi şerhini görerek taşınmazı satın alan kişinin TMK m.1023 anlamında iyiniyetli üçüncü kişi olarak kabul edilemeyeceği belirtilmiştir.

Tebliğde, söz konusu Yargıtay uygulamasının hukuki açıdan isabetli olup olmadığı değerlendirilecek, ayrıca bu hususta TMK m.1007 uyarınca devletin sorumluluğunun gündeme getirilip getirilemeyeceği ele alınacaktır.

Anahtar Kelimeler: Taşınmaz Satış Vaadi Sözleşmesi, Kişisel Hakların Şerhi, Türk Medeni Kanunu, Tapu Kanunu, Devletin Sorumluluğu.

3. Doç. Dr. Nurten İnce Akman (Marmara Üniversitesi)
“Tarımsal Arazilerin Miras Yoluyla İntikaline İlişkin Hükümlere
Eleştirel Bir Bakış”

TARIMSAL ARAZİLERİN MİRAS YOLUYLA İNTİKALİNE İLİŞKİN
HÜKÜMLERE ELEŞTİREL BİR BAKIŞ Doç. Dr. Nurten İNCE AKMAN^{3*}

ÖZET

Türk-İsviçre ve Alman hukukunda, kanun koyucu, tarımsal arazilerin miras yoluyla aynen paylaştırılarak bölünüp küçülmesini önlemeyi amaçlamaktadır. Bu hedef doğrultusunda, mirasa dahil tarımsal arazilerin ayrılması ve devrine dair özel hükümler getirilmiştir. Eğer özel intikal kuralları olmasaydı, genel kurallar uygulanarak tarımsal arazilerin miras yoluyla aynen paylaştırılması ve küçülmesi kaçınılmaz olurdu. Bu sebeple, kanun koyucu, tarımsal araziler için genel miras hukuku kurallarından ayrılarak bu arazilerin bölünüp küçülmesini önlemeyi amaçlamıştır. Ayrıca, tarımsal arazilerin belli bir büyüklükte tutularak daha fazla parçalanmasının engellenmesi, verimli ve etkili bir şekilde kullanılmalarını hedeflemektedir. Türk hukukunda, tarımsal işletmeler ve arazilere dair özel düzenlemeler Medeni Kanun’un belirli maddelerinde bulunmaktaydı. Doktrinde, hem 743 sayılı Kanun’un 597-602 hükümlerinin hem de 4721 sayılı Kanun’un 659-668 maddelerinde yer alan düzenlemelerin asıl amaca hizmet etmediği ve bu nedenle tarımsal arazilerin parçalanmasını engelleyemediği ileri sürülmüştür. Zira bu hükümlerin emredici olmadığı savunulmuştur. Yine ülkemizde tarımsal arazilerin tahsisine ilişkin hükümlerin öneminin yeteri kadar anlaşılmadığı ileri sürülmüştür. Türkiye’de örf- adet ve sosyo ekonomik pek çok nedenden dolayı tarımsal işletmelerin tahsisine dair hükümlerin gereği gibi uygulanmaması karşısında, kanun koyucu tarafından tarımsal arazilerin aynen paylaştırılarak bölünüp küçülmesinin önüne geçmek amacıyla emredici hukuki düzenlemeler yapılmıştır. Kanun koyucu, 30 Nisan 2014 tarihinde kabul edilen 6537 sayılı Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanunu’nda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun ile (TKAKK) 5403 sayılı Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanunu’nda değişiklik yaparak emredici hükümler getirmiştir. 6537 sayılı Kanun ile, 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu’nun mirasa dahil tarımsal işletmelerin paylaşımını düzenleyen 659-668’inci maddeleri yürürlükten kaldırılmıştır 6537 sayılı

3 Marmara Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi, Hukuk Bilimleri Anabilim Dalı Öğretim Üyesi, E-Mail: nurten.ince@marmara.edu.tr veya incenurten@hotmail.com. ORCID: 0000-0002-8674-3221.

Kanun'la 5403 sayılı Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanunu'na eklenen "Mirasa Konu Tarımsal Arazilerin Devri'ne ilişkin hükümlerle, terekede yer alan tarımsal araziler, terekeden ayrı tutularak bunlar için özel hükümler ihdas edilmek suretiyle "mülkiyetin devri esası" benimsenmiştir. Biz bu çalışmada bu düzenlemelerin mirasbırakanın anayasada yer ölüme bağlı tasarruf yapma özellikle vasiyetname yapma özgürlüğünü sınırlandırıp sınırlandımadığını inceleyeceğiz. Tarımsal arazilerin mirasçılara intikaline ilişkin düzenlemelerin mirasbırakanın vasiyetname yapma özgürlüğünü sınırlandırıldığının tespit edilmesi halinde değişiklik önerilerinde bulunularak bu düzenlemelerin nasıl olması gerektiği hususunda çözüm önerisinde bulunulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Tarımsal Arazi, Miras, Mirasbırakan, Ölüme bağlı tasarruf yapma özgürlüğü, Emredici düzenlemeler

4. Dr. Öğr. Üyesi Hande Doğan (İstanbul Aydın Üniversitesi)
“Tapuya Kayıtlı Olmayan Taşınmazların Mülkiyetinin Zamanaşımıyla
Kazanılmasında Kazanmanın Etkisi”

TAPUYA KAYITLI OLMAYAN TAŞINMAZLARIN MÜLKİYETİNİN
ZAMANAŞIMIYLA KAZANILMASINDA KAZANMANIN ETKİSİ

Dr. Öğr. Üyesi Hande DOĞAN⁴

ÖZET

Ülkemizdeki taşınmazların tamamının tapu siciline kaydedilmesi kadastro sürecinin tamamlanması ile mümkündür. Bu sürecin henüz tamamlanmadığı yerlerde tapu siciline kaydedilmeyen taşınmazlar bulunmaktadır. Kadastro faaliyetlerinin tamamlanmasıyla taşınmazların olağanüstü kazandırıcı zamanaşımıyla kazanılması kurumunun uygulanma alanı daralmaktadır.

Olağanüstü zamanaşımı yoluyla taşınmaz mülkiyetinin kazanılması, esas olarak MK m. 713'te (EMK m. 639) düzenlenmiştir. Buna göre tapu kütüğüne kayıtlı olmayan taşınmazın mülkiyeti TMK m. 713/1 gereği, şartların gerçekleşmesiyle kazanıldığından mülkiyet tescilden önce kazanılmış olur. Bu sebeple, tapuya yapılacak tescil kurucu değil, açıklayıcı niteliktedir.

MK m. 713/f. 5'deki mülkiyet hakkının olağanüstü zamanaşımı için gereken maddî şartların tamamlanmasıyla kazanıldığını kabul eden düzenleme karşısında, EMK m. 639'un yürürlüğü sırasında ortaya çıkan görüş ayrılıkları da bir sonuca bağlanmış olmaktadır. Nitekim EMK m. 639, olağanüstü zamanaşımı yoluyla taşınmaz mülkiyetinin kazanılma anı hakkında herhangi bir hüküm getirmemişti. Bu nedenle, EMK m. 639'un uygulanması sırasında mülkiyetin kazanıldığı anı açıklığa kavuşturmak amacıyla çeşitli görüşler ortaya atılmıştır.

TMK getirdiği düzenlemeyle hem Yargıtay'ın kendi kararlarındaki çelişkileri hem de doktrindeki görüş ayrılıklarını ortadan kaldırmıştır. Olağanüstü zamanaşımı süresi sonunda zilyet, taşınmaz üzerindeki mülkiyeti aslen kazanmaktadır. Buna göre, yeni malikin, mülkiyet hakkı, eski malikin mülkiyet hakkından bağımsız olarak doğmakta aynı zamanda zamanaşımına konu olan taşınmaz üzerinde önceki malikin mülkiyet hakkı sona ermektedir.

4 İstanbul Aydın Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Medeni Hukuk ABD, handedogan@aydin.edu.tr, ORCID: <https://orcid.org/0009-0006-2587-0119>

Olağanüstü zamanaşımı yoluyla taşınmaz mülkiyetinin kazanılmasının geriye etkili olup olmayacağı konusunda ise TMK’da bir hüküm bulunmamaktadır. Olağanüstü kazandırıcı zamanaşımı ile mülkiyetin kazanılmasının geçmişe yönelik olup olmadığı hususu, esasen iyiniyetli olmayan zilyetten ecrimisil istenip istenmeyeceğine ilişkindir.

Bu konuda doktrinde iki görüş bulunmaktadır. Bunlardan ilki, olağanüstü zamanaşımı şartlarının tamamlanmasıyla kazanılan mülkiyet hakkının, şartların ilk var olduğu tarihten itibaren kazanılmış sayıldığını ve bu nedenle mülkiyet hakkının geriye etkili olduğunu savunmaktadır. İkinci görüşe göre ise, mülkiyetin geriye etkili sayılması isabetli bulunmamakta bu nedenle mülkiyetin doğum anı ile hükümlerini doğurma anının aynı olmaktadır.

Bu çerçevede, Yargıtay iyi niyetli olmayan zilyedin ecrimisil ödeme yükümlülüğünü, “ecrimisil, gelir getirebilecek bir yerin işgali nedeni ile malikin o yerden olağan biçimde yararlanamaması yüzünden mal varlığında meydana gelecek artışa engel olunması neticesinde kötü niyetli zilyetten isteyebileceği tazminattır” şeklinde hükme bağlamıştır. Yargıtay’a göre, iyi niyetli olmayan zilyedin, zamanaşımı süresince taşınmazı kullanımından dolayı ecrimisil ödemekle yükümlü olduğu olup, olağanüstü zamanaşımı yoluyla taşınmaz mülkiyetinin kazanılmasının geriye yürümektedir.

Olağanüstü zamanaşımı yoluyla amaçlanan, zilyetlikle açıklanan hukukî görünüş ile gerçek hak arasındaki farklılığı gidermektir. Dolayısıyla, kanaatimizce olağanüstü zamanaşımı yoluyla taşınmaz mülkiyetini kazanan zilyet, iyi niyetli de olsa da olmasa da taşınmazı kullanımından dolayı herhangi bir tazminat ödemekle yükümlü tutulmamalıdır. Zira, olağanüstü zamanaşımı, taşınmazın eski malikinin, tüm aynî haklarını sona erdirmekle buna bağlı taleplerini de ortadan kaldırmış olmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kazandırıcı zamanaşımı, tapuya kayıtlı olmayan taşınmaz, taşınmaz mülkiyeti, ecrimisil.

2. OTURUM

Oturum Başkanı: Prof. Dr. Burak Özen (Marmara Üniversitesi)

1. Prof. Dr. İpek Sağlam (Marmara Üniversitesi)

**“Boşanma Hukukunun Kusurdan Arındırılmasına İlişkin Bir Örnek Olarak
2020 Tarihli İngiliz Boşanma ve Evliliğin İptali ve Ayrılık Kanunu”**

**BOŞANMA HUKUKUNUN KUSURDAN ARINDIRILMASINA İLİŞKİN
BİR ÖRNEK OLARAK 2020 TARİHLİ İNGİLİZ “BOŞANMA, EVLİLİĞİN
İPTALİ VE AYRILIK KANUNU”** Prof. Dr. İpek SAĞLAM⁵

ÖZET

Türk hukuk sisteminde boşanma sebeplerinin büyük bir çoğunluğu kusura dayalı sebeplerdir. Zina, hayata kast, pek kötü veya onur kırıcı davranış, suç işleme ve haysiyetsiz hayat sürme ve terk kusura dayalı boşanma sebeplerini oluştururken akıl hastalığı, evlilik birliğinin temelinden sarsılması, eşlerin anlaşma ile boşanmaları ve ortak hayatın yeniden kurulamaması kusur gerektirmeyen boşanma sebepleridir. Boşanma evlilikte kusurlu davranan eşlerin yaptırımı uğraması olarak kabul edilebilir ancak pek çok boşanma sebebinde kusurlu davranan eşin boşanma talebinde bulunabilmesi kanun yolu ile engellenmiş durumdadır. Bu çelişki yaratan bir durumdur. Ayrıca bir evlilikte taraflardan hangisinin kusurlu ya da diğerine nazaran daha kusurlu olduğunu belirlemek sanılandan çok daha zordur. Evlilik birliğinin temelinden sarsılması boşanma sebebinin ele aldığımız zaman kusurlu davranış tek bir hareket, tek bir an gerçekleşen bir davranıştan ibaret olamaz. Temeli sarsacak olaylar dizini arka arkaya eklenen tutum ve davranışlarla pekiştirilir ve olayları kimin başlattığı, kimin yükselttiği ve içinden çıkılmaz hale getirdiği bir süre sonra belirsizleşmeye başlar. Bu sebeple boşanmada kusurun tespiti neredeyse çoğu zaman olanaksızdır.

Tüm bu yaşam gerçeklerinden yola çıkarak boşanmada kusur ilkesinin muhafaza edilmesinin beraberinde tutarsızlık, öngörülmezlik, belirsizlik, karmaşa ve kavga getirdiği kanaatine ulaştık. Unutulmamalıdır ki boşanma davası esnasında eşler arasında kimin daha kusurlu taraf olduğu tartışması yaşanırken taraflar birbirlerinin özel yaşamına fütursuzca müdahale etmekte, karşı tarafın boşanmada

5 Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Medeni Hukuk ABD., ipek.saglam@marmara.edu.tr, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3745-9347>

daha kusurlu olduğu hususunda hâkimi ikna etmeye çalışırken belki de ortak velayet ile çocuklarını büyütecek olan kişiler yüz yüze bakamayacak duruma düşmekte, birbirlerine karşı düşmanca bir ruh haline bürünmektedirler.

Tebliğimiz kapsamında ele aldığımız İngiltere’de diğer Avrupa ülkelerinde olduğu gibi boşanma hukukunun kusur ilkesinden arındırılması amacı ile 2020 tarihinde “Boşanma, Evliliğin İptali ve Ayrılık Kanunu” yürürlüğe girmiştir. Bu özel kanun düzenlemesi sayesinde evlilik her iki tarafın da hür iradesi ile ömür boyu sürmesi umulan bir hayat ortaklığına dönüştürülmüştür. İngiliz boşanma hukukunda eşler bir kez boşanmayı akıllarına koyduklarında evliliğin en adil şekilde sona ermesini sağlayan, evliliği sonlandırabilmek için eşlerin birbirlerine karşılıklı kusur ithamlarında bulunmalarına gerek bırakmayan, çocukların bu durumdan en az hasarı alacakları bir düzenlemeyi getiren ve malvarlığının en hakkaniyetli biçimde tasfiyesini hedefleyen bir sistem kurulabilmiştir.

Evliliklerini sona erdiren eski eşlerin ve özellikle geride kalan çocukların menfaatlerinin en üst seviyede korunduğu, malvarlığı tasfiyesinin adil şekilde yapıldığı ve aile içi çatışmaların asgari sınırlara çekilebildiği bir boşanma düzenine ülkemizde de kavuşabilmeyi ümit ediyoruz.

2. Doç. Dr. Mehmet Erdem Aybay (İstanbul Okan Üniversitesi)
“Siyasetçilerin Kişilik Haklarının Korunmasında Sınırlar”

SIYASETÇİLERİN KİŞİLİK HAKKININ KORUNMASINDA SINIRLAR

Doç. Dr. Mehmet Erdem AYBAY⁶

ÖZET

Siyasetçiler, tartışmaların merkezinde yer alan ve halkın yönetime katılım sürecinde önemli rol oynayan kişilerdir. Kamuya mal olmaları sebebiyle geniş bir eleştiri alanına tabi tutulmalarına rağmen, siyasetçilerin de birey olarak sahip oldukları temel hak ve özgürlükleri bulunmaktadır. Bu bağlamda, kişilik hakları, siyasetçilerin hem özel hayatlarını hem de onur ve saygınlıklarını koruma altına alan hukuki bir güvencedir. Siyasetçilerin yürüttükleri faaliyetler ve siyasi faaliyetlerini etkiledikleri derecede özel hayatları çoğu zaman “Dördüncü Kuvvet” olarak adlandırılan basında büyük yer bulmaktadır. Basın, işlevi gereği, bu faaliyetleri çeşitli haberler ve yazılarla haberleştirerek kamuyu aydınlatma görevini ifa etmektedir. Basının, demokratik toplumlarda bu görevini ifa ederken sahip olduğu özgürlük önemlidir. Bunun sebebi, basının herhangi bir baskı altında kalmadan halkı bilgilendirmenin demokratik toplumlarda bir şart olmasıdır. Bu noktada, siyasetçinin kişilik hakkı ile halkın öğrenme hakkı anlamında iki çıkarın çatışması söz konusu olacaktır. Esasen, ulusal ve uluslararası düzenlemeler ve yargı kararları dikkate alındığında halkın çıkarının daha çok korunduğu gözlemlenmektedir. Kişilik hakları, bireylerin manevi varlığını güvence altına alan temel haklardan biridir. Türk Medeni Kanunu’nun 24. ve 25. maddeleri, kişilik haklarının ihlal edilmesi durumunda hukuki koruma yollarını düzenlerken, Anayasa ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi de özel hayatın gizliliği ve onur hakkını koruma altına almıştır. Bununla birlikte, siyasetçilerin toplumda üstlendikleri rol gereği, eleştiriye açık olmaları beklenmektedir. Bir başka deyişle, siyasetçiler, diğer kişilere oranla özellikle kendilerini eleştiren yazılar veya sözler anlamında daha çok hoşgörülü olmak zorundadır. Diğer taraftan bu eleştirilerin kişilik haklarını ihlal edecek boyuta ulaşmaması gerekmektedir. Günümüzde basın kavramının kapsamı son yıllarda çok genişlemiştir. Son on yılda çok sayıda internet kanalının açılması ve sosyal medya mecrasının uçsuz bucaksız olması karşısında basın kavramı hayatımızın önemli bir yerini oluşturmuştur. Ülkemizde internet kanallarında yapılan yayınlar bağlamında

6 İstanbul Okan Üniversitesi, Medeni Hukuk Anabilim Dalı, e-posta: eaybay@yahoo.com ,
ORCID: 0000-0002-3825-0959

siyaset de tartışma konusu olmakta ve bu yayınlar milyonlarca insana anında ulaşabilmektedir. Özellikle sosyal medya platformlarında gazetecilerin siyaset konusunda görüşlerini ifade etmeleri sonucunda kişilik haklarına aykırılık değerlendirmeleri yapılabilmektedir. Siyasetçilerin kişilik haklarının ihlali değerlendirmeleri sadece basın yoluyla da olmamaktadır. Sıradan bir kişinin bir sosyal medya platformunda düşüncelerini ifade etmesi veya eleştiride bulunması kimi zaman kişilik haklarına saldırı olarak görülebilmektedir. Örneğin yapılan bir sokak röportajında halktan bir kişinin siyasetçileri eleştirmesi hem kendisini hem de yayınlayanı zor duruma sokabilmektedir. Her ne kadar ifade özgürlüğü tüm Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları için Anayasamızda güvence altına alınmış olsa da sarf edilen bir sözün veya yazılan bir düşünce açıklamasının sonuçları, söyleyen veya yazan için ağır sonuçlara yol açabilmektedir. Ceza soruşturmalarının da açılabilirdiği bu durumlarda siyasetçilerin kişilik haklarının nereye kadar korunması gerektiği tartışma konusu olmuştur.

Bu çalışmada, siyasetçilerin kişilik haklarının medeni hukuk çerçevesinde korunması ele alınacak, hukuki dayanaklar, yargı kararları ve güncel tartışmalar ışığında bu hakların sınırları incelenecektir. Özellikle siyasetçilerin kamusal kişilik olmaları nedeniyle eleştiriye katlanma yükümlülükleri ile kişilik haklarının ihlali arasındaki denge değerlendirilecek ve hukuki koruma mekanizmaları detaylandırılacaktır. Çalışmamızda durumun ceza hukuku boyutu kapsam dışında olacaktır.

3. Dr. Öğr. Üyesi Güzde Zeytin Çağrı (İstanbul Arel Üniversitesi)
“Boşanma Davası Sırasındaki Geçici Velayet (Tedbiren Velayet)
Üzerine Bir İnceleme”

BOŞANMA DAVASI SIRASINDAKİ GEÇİCİ VELAYET
(TEDBİREN VELAYET) ÜZERİNE BİR İNCELEME

Dr. Öğr. Üyesi Güzde ZEYTİN ÇAĞRI⁷

ÖZET

Boşanma veya ayrılık davasının açılması ile birlikte yaşanan sorunlardan biri de çocukların dava süresince geçici velayetinin kime bırakılacağıdır. Böyle bir ortamda eşlerin ve çocukların zarar görmelerine engel olacak geçici önlemlere ihtiyaç vardır. Boşanma veya ayrılık davasının devamı sırasında eşlerin ayrı yaşama hakkı bulunduğundan ergin olmayan çocukların hangi eşin yanında kalacağı, bakımının ve korunmasının kim tarafından yerine getirileceği konusu alınacak geçici önlemlerin başında gelir. Boşanma veya ayrılık davası açıldığında hâkim geçici önlem olarak çocukların geçici velayeti hakkında kendiliğinden karar verecektir. Bu aşamada ise geçici (tedbiren) velayet gündeme gelir. Davanın açılmasından sonuçlanmasına kadar hakim geçici olarak çocukları anne veya babadan birine verir ve çocukların bakım ve korunmasına ilişkin geçici önlemleri alır. Alınan önlemler, nitelikleri gereği, boşanma veya ayrılık kararı kesinleşinceye kadar devam eder. Bununla birlikte çocuğa fiilen bakan eş diğer eşten ekonomik ve sosyal durumuna uygun olarak nafaka talep edebilecektir. Ayrıca velayet hakkı kendisine verilmeyen eş ile çocuk arasında ise kişisel ilişki kurulmasına karar verilir.

Çalışmamızda Türk Hukukundaki ve Uluslararası Hukuktaki çocuk hakları ve velayet ile ilgili temel ilkeler, geçici velayet (tedbiren velayet), geçici velayetin belirlenmesi, dava devam ederken çocuk ile kişisel ilişki konuları hukuki sonuçları ile incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Geçici Önlem, Çocuğun Korunması, Velayet Hakkı, Çocuğun Üstün Yararı, Tedbir.

7 İstanbul Arel Üniversitesi, Meslek Yüksekokulu Adalet Programı, ORCID: 000-0002-7062-8317 gozdezeytincagri@arel.edu.tr.

3. OTURUM

Oturum Başkanı: Prof. Dr. Mesut Serdar Çekin (Türk-Alman Üniversitesi)

1. Doç. Dr. Nafiye Yücedağ Keskin (İstanbul Üniversitesi)

“Çocukların Kişisel Verilerinin Korunması: Açık Rıza ve Ana-Babanın Temsil Yetkisinin Sınırları”

ÇOCUKLARIN KİŞİSEL VERİLERİNİN KORUNMASI: AÇIK RIZA VE ANA-BABANIN TEMSİL YETKİSİNİN SINIRLARI

Doç. Dr. Nafiye YÜCEDAĞ KESKİN^{8*}

ÖZET

BM Çocuk Hakları Sözleşmesi çocukların sadece korunmasını değil, aynı zamanda güçlendirilmesini ve katılımını da hedefler. Çocukların gelişen yetenekleri doğrultusunda korunmaları ile haklarını kullanmaları arasında bir denge sağlanmalıdır. Bu bağlamda, Genel Veri Koruma Tüzüğü (GVKT), çocukların kişisel verilerinin işlenmesine ilişkin özel düzenlemeler içermektedir. Tüzüğün 8. maddesi, çocukların kişisel verilerinin işlenmesi için yasal temsilcinin rızasını öngörmekte ve bu yöntemle çocukların korunmasını amaçlamaktadır. Ancak rızanın etkinliği ve adilliği konusunda çeşitli eleştiriler bulunmaktadır. Tüzük çocuk 16 yaşından küçükse yasal temsilcinin rızasını gerekli görmektedir. Üye devletler bu yaşı 13'e kadar indirebilirler. Burada sabit bir yaş sınırının aranması, çocuğun gelişen yeteneklerini dikkate almamakta ve onların bağımsız karar alma yetilerini sınırlamaktadır. Buna alternatif olaraksa belirli işleme faaliyetleri bağlamında ayırt etme gücüne sahip olup olmadığının değerlendirilmesi ve tasarımdan itibaren çocukların kişisel verilerin korunmasına ilişkin uygulamaların geliştirilmesi önerilmektedir.

Türk hukukunda çocukların kişisel verilerinin işlenmesine ilişkin özel bir düzenleme bulunmamaktadır. Dolayısıyla bu konuda Türk Medeni Kanunu'nun ehliyeteye ilişkin hükümleri uygulanacaktır. Ayırt etme gücü bulunmayan tam ehliyetsiz kişiler, iradeleri olmadığı için kişisel verilerinin işlenmesine rıza gösteremez. Yasal temsilcilerinin bu kişiler adına kişiye sıkı sıkıya bağlı hakları kullanıp kullanamayacağı ise tartışmalıdır. İsviçre Medeni Kanunu'nun 2008

8 İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Medeni Hukuk Anabilim Dalı Öğretim Üyesi, ORCID ID: 0000-0002-5526-0323, nyucedag@istanbul.edu.tr.

yılında değiştirilen 19c maddesi, her türlü temsili dışlayacak ölçüde kişiyle sıkı sıkıya bağlı haklar hariç olmak üzere ayırt etme gücü bulunmayanların kişiye sıkı sıkıya bağlı haklarının yasal temsilcileri tarafından kullanılabilceğini düzenlemektedir. Benzer şekilde Türk hukukunda da tam ehliyetsizler için yasal temsilin kural olarak mümkün olduğu kabul edilmelidir. Bu nedenle kişisel verilerin işlenmesine rıza gösterilmesi konusu her somut olay özelinde değerlendirilmeli; hakkın her türlü temsili dışlayacak ölçüde kişiyle sıkı sıkıya bağlı olup olmadığı, ayırt etme gücü bulunmayan kişinin temsil edilmesindeki menfaat de göz önünde bulundurularak tespit edilmelidir.

Sınırlı ehliyetsizlerse TMK m. 16 uyarınca ayırt etme gücü varsa kişisel verilerinin işlenmesine tek başlarına rıza gösterebilir. Ancak her durumda bu rızanın geçerli olup olmadığı ve yasal temsilcinin tek başına rıza verip veremeyeceği ayrıca değerlendirilmesi gereken iki farklı sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu kapsamda sınırlı ehliyetsizlerin kişisel veri işleme süreçlerine katılımı, haklarının korunması ile temsil yetkisinin sınırları arasında bir denge gözetilerek belirlenmelidir. Bize göre küçüğün kişilik hakkına ağır bir müdahale söz konusu ise TMK m. 16 hükmünde bir örtülü boşluk bulunduğu kabul edilerek yasal temsilcinin de rızası aranmalıdır. Doktrinde baskın görüş, ayırt etme gücü bulunan küçüğün kişiye sıkı sıkıya bağlı haklarını yasal temsilcisinin kullanamayacağı yönündedir. Ancak bir diğer görüş, TMK m. 16 hükmünün sınırlı ehliyetsiz küçük açısından bir yetki kuralı niteliğinde olduğunu savunarak yasal temsilcinin bu hakları küçük adına kullanmasına engel teşkil etmediğini ileri sürmektedir. Nitekim Kişisel Verileri Koruma Kurulu'nun 11/08/2020 tarihli ve 2020/622 sayılı karar özetinde, on sekiz yaşını doldurmamış bir kişinin sağlık raporunun imhası için babası tarafından yapılan başvuruya yanıt alınmaması üzerine ilgili kişinin şikâyetinde bulunması değerlendirilmiş ve Kurul, ikinci görüşü benimseyerek yasal temsilcinin de sınırlı ehliyetsiz adına hareket edebileceğini kabul etmiştir.

2. Dr. Öğr. Üyesi Elif Beyza Akkanat Öztürk (İstanbul Üniversitesi)
“Özel Nitelikli Kişisel Verilerin İşlenmesinde Gündem: Mevzuat
Değişiklikleri ve Uygulama Sorunları”

**ÖZEL NİTELİKLİ KİŞİSEL VERİLERİN İŞLENMESİNDE GÜNDEM:
MEVZUAT DEĞİŞİKLİKLERİ VE UYGULAMA SORUNLARI**

Dr. Elif Beyza AKKANAT-ÖZTÜRK^{9*}

ÖZET

Özel nitelikli kişisel veriler, bireylerin ayrımcılığa uğrama riski itibarıyla “özellikli” veri kategorisidir. Bu gerekçeyle özel nitelikli verilerin işlenmesi, bireyin temel hak ve özgürlüklerinin gereği gibi korunması amacıyla ayrı bir rejimine tabi tutulmaktadır. Nitekim 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu’nda (KVKK-Kanun), özel nitelikli kişisel verilerin işlenmesi ayrıca düzenlenmiştir. Bu düzenlemeyle 7499 sayılı Kanun’la değiştirilmiş; özel nitelikli kişisel verilerin işlenmesine dair hukuka uygunluk sebepleri genişletilmiştir. Değişikle önceki dönemde özel nitelikli kişisel veri işleme faaliyetleri bakımından yaşanan hukuka uygunluk sorunu çözülmek istenmiş olsa da yeni getirilen veri işleme şartları bakımından kapsam ve uygulama tartışmaları devam etmektedir. KVKK m.6’da yapılan değişiklikler Kişisel Verileri Koruma Kurulu (Kurul) kararlarında da kendisine yer bulan özel nitelikli kişisel verilerin işlenmesindeki hukuka uygunluk sebebi eksikliğinin giderilmesi bakımından önemlidir. Değişiklik öncesi dönemde hukuka uygunluk sebeplerinin sınırlılığı sorunu, Kurul tarafından başta KVKK m.28 olmak üzere Kanun hükümlerini amacıyla bağdaşmayacak ölçüde geniş yorumlayarak aşılmaya çalışılmıştır. Değişikliklerle birlikte Kurul’un bu yaklaşımının da değişmesi umut edilmektedir.

Bu çalışmada, özel nitelikli kişisel verilerin işlenmesine yönelik güncel hukuki gelişmeler, Avrupa Genel Veri Koruma Tüzüğü (Tüzük) ile karşılaştırmalı bir perspektiften değerlendirilmiştir. Bu değerlendirmeye ise öncelikle özel nitelikli kişisel veri tanımından başlanmıştır. Zira özel nitelikli kişisel veriler, Kanun’da genel itibarıyla Tüzük hükümleriyle büyük ölçüde paralel düzenlenmişse de özel nitelikli veri işleme faaliyetinin varlığının belirlenmesinde işlemenin amacı rolü Kanun’da ayrıca düzenlenmiş değildir. Bu kapsamda örneğin Tüzük’te, biyometrik veriler yalnızca bireyin kimliğini “benzersiz bir şekilde

9 İstanbul Üniversitesi, Karşılaştırmalı Hukuk Anabilim Dalı Öğretim Üyesi, ORCID-ID: 0000-0003-4856-9733 eba@istanbul.edu.tr.

tespit” amacıyla işlendiğinde bu veri işleme faaliyeti özel nitelikli veri işleme faaliyeti olarak nitelendirilmektedir. Buna karşılık Kanun’da biyometrik veriler açıkça özel nitelikli kişisel veri kategorisinde sayıldığından Kurul da bir ayrım gözetmemektedir. Bunun aksine Avrupa Adalet Divanı ise özel nitelikli veri işleme faaliyetinin var olduğunun kabul edilmesinde işlemenin amacı esaslı değil; aynı zamanda bireyin hassas bilgilerini dolaylı olarak açığa çıkarıp çıkarmadığının göz önünde bulundurulması gerektiği kanaatindedir. Bu yorumun sadece Tüzük hükümleri itibarıyla değil; Avrupa Birliği veri hukukunun diğer düzenlemeleri bakımından da önemli sonuçları olmaktadır¹⁰.

Öte yandan 7499 sayılı Kanun ile gerçekleştirilen değişiklikler işaret edildiği üzere hukukî yükümlülük hukuka uygunluk sebebinin içeriğinin belirlenmesi bakımından da yeni tartışmaların başlangıcı olmuştur. İstihdam ve iş hukuku bağlamında özel nitelikli kişisel verilerin işlenmesi, işverenlerin hukuki yükümlülükleri ile çalışan hakları arasındaki dengenin kurulmasında önem arz eder. KVKK m.-3/6f hükmü kapsamında, iş sağlığı ve güvenliği, sosyal güvenlik ve istihdam süreçlerinde özel nitelikli kişisel verilerin işlenmesi bakımından özel bir hukuka uygunluk sebebi öngörülmüştür. Ancak bu değişiklik işverenlerin bu yetkilerinin sınırlarının belirlenmesi sorununu tekrar gündeme getirmiştir. Bu itibarla çalışmada özel nitelikli kişisel verilerin işlenmesinde hukuka uygunluk sebebinin varlığının yanında, genel ilkelere uygunluğun da aranacağı (özellikle veri minimizasyonu ve amaçla bağlılık) göz ardı edilmeksizin soruna yaklaşılması gerektiği vurgulanmıştır.

Sonuç olarak özel nitelikli kişisel verilerin işlenmesi, bireylerin ayrımcılığa uğramaması ve temel haklarının korunması için ayrı bir hukuki rejime tabidir. Bu çalışmada da 7499 sayılı Kanun ile getirilen değişiklikler başta olmak üzere özel nitelikli kişisel verilerin işlenmesindeki güncel hukuki gelişmeler değerlendirilmiştir.

10 Örneğin çevrimiçi platform sağlayıcılarının, GDPR m. 9/1’de atıfta bulunulan özel nitelikli kişisel verilerin işlenmesi suretiyle GDPR m. 4/4 numaralı bendinde tanımlanan profillemeye dayalı reklam faaliyetlerinde bulunmaları yasaklanmıştır (Digital Services Act m. 26/3).

3. Arş. Gör. Dr. Zeynep Ülkü Kahveci (İstanbul Bilgi Üniversitesi)
“Verilere Yönelik Saldırılarda Hukuka Aykırılık Sorunu”

VERİLERE YÖNELİK SALDIRILARDA HUKUKA AYKIRILIK SORUNU
Dr. Öğr. Üyesi Zeynep Ülkü KAHVECİ¹¹

ÖZET

Veriler, ekonomik değeri olan varlıklardır. Veri ekonomisinin verilerin işlenmesi ile büyümesinin bir sonucu olarak, verileri toplayan ve hakimiyetinde bulunduran gerçek ve tüzel kişiler bu verileri fiilen münhasırlıkları altında tutarak ekonomik değerlerinden yararlanmaktadır. Veriler üzerindeki hakkın niteliği tartışmalı bir konudur. Hâkim görüş, veriler üzerinde bir mutlak hakkın var olmadığını kabul etmektedir. Bir başka deyişle, verileri fiili hakimiyetinde bulunduran kişiler bu veriler üzerinde mülkiyet hakkı ya da fikri mülkiyet hakkı sahibi değildir. Bu durumun bir sonucu olarak, üçüncü kişilerin verilere yönelik saldırılarının bir haksız fiil teşkil edip etmediği konusu da tartışmalıdır.

Haksız fiil sorumluluğundan bahsedebilmek için fiilin hukuka aykırılığını ortaya koymak gereklidir. Türk Borçlar Kanunu’nda hukuka aykırılığa ilişkin somut bir norm mevcut değildir. Soyut ve genel kurallar hakimdir. Hukuka aykırılık, bir mutlak hakkın ihlali durumunda veya özel koruma normunun alanı içerisinde kurulabilir. Veriler bakımından bir mutlak hakkın varlığından söz etmek mümkün değilse de verileri konu alan bir özel koruma normu mevcut olabilir. Türk Ceza Kanunu’nda bilişim sistemlerine ilişkin suç tipleri verileri hedef alan bazı fiiller için hukuka aykırılığı sağlamaktadır. Ancak burada düzenlenen fiiller dışında da verilere yönelik saldırılar gerçekleşebilir. Bu durumda Türk Ceza Kanunu’nda düzenlenmeyen fiiller için hukuka aykırılığı kurmak mümkün olmayacaktır.

Öte yandan, saldırıya konu olan veri aynı zamanda bir özellikli veri niteliğindeyse ilgili mevzuattan kaynaklanan bir hukuka aykırılık söz konusu olabilir. Örnek olarak ticari sır niteliğindeki verilere ticari sır sahibinin rızası dışında erişmek Türk Ticaret Kanunu ya da Elektronik Haberleşme Kanunu uyarınca hukuka aykırı bir fiildir. Bir başka örnek olarak, kişisel veri ya da eser niteliğindeki veriler bakımından Kişisel Verilerin Korunması Kanunu ile Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu kapsamında hukuka aykırılık söz konusu olabilir. Bunlar dışındaki özelliksiz veriler ise bahsedilen özel koruma normlarının alanı dışında kalmaktadır.

11 İstanbul Bilgi Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Medeni Hukuk ABD., zeynepulkukahveci@gmail.com, ORCID: 0000-0001-9717-168X.

Veri ekonomisinde, akıllı araçların topladığı veriler herhangi bir özellikli veri niteliğinde olmasa bile ekonomik değeri haizdir. Bu verilerin toplanmasında emek sarf eden kişilerin emeğinin korunması için daha genel kapsamlı bir özel koruma normunun gerekliliği sorgulanmalıdır. Tebliğde mevcut özel koruma normlarının sınırları çizilerek alan dışında kalan veriler bakımından öneriler tartışmaya açılacaktır.

2. GÜN
(30.04.2025)
1. OTURUM

Oturum Başkanı: Prof. Dr. Haluk Nami NOMER (İstanbul Aydın Üniversitesi)

1. Prof. Dr. Ebru Ceylan (İstanbul Aydın Üniversitesi)
“İsviçre Hukukunda Saklı Paylara İlişkin Değişikliklerinin Türk Hukuku
Bakımından Değerlendirilmesi”

İSVİÇRE HUKUKUNDA SAKLI PAYLARA İLİŞKİN DEĞİŞİKLİKLERİNİN
TÜRK HUKUKU BAKIMINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

Prof. Dr. Ebru CEYLAN¹²

ÖZET

İsviçre ve Türk Hukukunda saklı paylı mirasçılar sınırlı sayıda belirlenmiştir ve mirasbırakan tasarruf özgürlüğünü saklı paylı mirasçılarının saklı payının dışındaki alanda kullanabilir.

Aile yapısındaki değişimlerin bir sonucu olarak birçok ülkede mirasbırakanın tasarruf özgürlüğünün genişletilmesi yönündeki yaklaşım etkili olmuştur, yasalara yansıtılmıştır. Bu yaklaşımın etkisiyle İsviçre Medeni Kanunu'nda (İMK) 1988 yılında yapılan değişiklikle kardeşler saklı paylı mirasçı olmaktan çıkmıştı. Kardeşlerin saklı payını düzenleyen Türk Medeni Kanunu (TMK) m. 506 b. 3 hükmü , 04.05.2007 tarihli 5650 sayılı Kanun ile kaldırılmıştı. En son saklı paylarla ilgili 1.1.2023 tarihinde yürürlüğe giren 18.12.2020 tarihli Federal Kanun ile İsviçre Medeni Kanununda önemli değişiklikler yapılmıştır. Değiştirilen İMK m. 470 hükmüne göre daha önce saklı paylı mirasçılar arasında bulunan anne ve babanın saklı payı kaldırılmıştır. Böylece altsoy ,eş veya kayıtlı hayat ortağı saklı paylı mirasçı olarak bu hükmünde düzenlemiştir ve m. 471 hükmüne göre saklı pay oranları yasal miras payının yarısı kabul edilerek hepsi için eşit oranda olmuştur. Böylece altsoyun saklı payı yasal miras payının 3/4ünden ½ 'ye azaltılarak mirasbırakanın tasarruf oranı artırılmıştır.

Türk Medeni Kanunun kaynağı olan İsviçre Medeni kanununda yapılan son

12 İstanbul Aydın Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Medeni Hukuk ABD., ebruceylan@aydin.edu.tr, ORCID: 0000-0003-4915-672X.

değişikliklerin Türk hukukunu etkilemesi mümkündür. Mirasbırakanın tasarruf oranının artırılması için anne ve babanın saklı payının azaltılması yönünde bir düzenleme yapılabilir. Ancak kanımızca Türk toplumunda anne ve babanın ailede taşıdıkları önem ve aile dayanışması devam etmektedir. Bu nedenle tamamen kaldırılmasının isabetli olmayacağı yönünde doktrinde belirtilen görüşlere katılıyoruz.

İMK m. 120 hükmüne göre boşanan eşler birbirlerinin yasal mirasçısı olamaz. Aksine bir düzenleme yoksa ölüme bağlı tasarrufla kendilerine sağlanan hakları boşanma kararı ile eşlerin kaybedecekleri düzenlenmiştir. Ayrıca sağ kalan eşin saklı pay hakkını kaybetmesine neden olan boşanma davası devam ederken eşlerden birinin ölümünden sonra ölüme bağlı tasarrufla kendilerine sağlanan hakları kaybedecekleri düzenlenmiştir.

İMK m. 472 hükmü gereği mirasbırakanın ölümü sırasında boşanma davası devam ediyorsa sağ kalan eş belirli koşullarda saklı pay hakkını kaybeder. Bu hükme göre boşanma davası ortak talep üzerine açılmışsa veya boşanma hükümlerine uygun olarak ortak bir talep üzerine devam ettirilmişse veya eşlerin en az iki yıl boyunca ayrı yaşamaları durumunda sağ kalan eş saklı payını kaybedecektir.

Edinilmiş mallara katılma rejiminde İMK m. 217 hükmüne ikinci fıkra eklenmiştir Buna göre sağ kalan eşin saklı pay üzerindeki hakkını kaybetmesine neden olan bir boşanma davası devam ederken mal rejiminin ölümle sona ermesi halinde de artık değere katılmaya ilişkin düzenlemeden farklı anlaşmalar mal rejimi sözleşmesinde açıkça öngörülmesi halinde geçerli kabul edilmiştir. Mal ortaklığı rejiminde İMK m. 241 hükmüne dördüncü fıkra eklenmiştir. Mal rejimi sözleşmesindeki hükümler saklı kalmak kaydıyla ölüm halinde farklı yönde bir paylaşımına ilişkin anlaşmaların m. 472 gereği sağ kalan eşin saklı pay üzerindeki hakkını kaybetmesine neden olan bir boşanma davası devam ederken eşlerden birinin ölümü sebebiyle mal rejiminin sona ermesi halinde de uygulanır.

Anahtar kelimeler : mirasbırakan, yasal miras payı, saklı pay, murisin tasarruf özgürlüğü, boşanma davası

2. Dr. Öğr. Üyesi Elif Yavuz Tanaydın (İstanbul Aydın Üniversitesi)
“Mirasta Altsoyun Denkleştirme Yükümlülüğü”

MİRASTA ALTSOYUN DENKLEŞTİRME YÜKÜMLÜLÜĞÜ

Dr. Öğr. Üyesi Elif YAVUZ TANAYDIN^{13*}

ÖZET

Bu incelememizde altsoyun denkleştirme yükümlülüğünün mirasın paylaşılmasındaki etkisine uygulamadan örneklerle ve Yargıtay Kararları ile daha fazla dikkat çekmek istedik. Mirasbırakanın hayattayken yaptığı işlemlerden bir kısmı vefatından sonra miras paylaşım sorunlarına neden olabilmektedir. Denkleştirme kurumu da Türk Medeni Kanunu'nun 669– 675. maddeleri arasında düzenlenmekte ve yasal mirasçılardan mirasbırakandan miras paylarına mahsuben elde etmiş oldukları sağlararası karşılıksız kazandırmaları mirasbırakanın vefatında terekeye iade etmeleri ile şekillenmektedir. Yasal mirasçılar içerisinde altsoya yapılmış olan kazandırmalar kanunen denkleştirme konusudur. Bunun anlamı; mirasbırakan aksini kararlaştırmadığı sürece, altsoyundakilerin, birbirilerine karşı mirasbırakandan elde ettikleri bu sağlararası kazanımları, mirasbırakanın vefatında terekeye iade etmekle veya paylarından mahsup ettirmekle yükümlü olmalarıdır. Kanunen denkleştirmeye tabi kabul edilen bu sağlararası kazandırmalardan ilki; evlenme dolayısıyla altsoya yapılan harcamalardır. Bu harcamalar, mirasbırakanın sağlığında, evlenecek altsoyuna çeyiz vermesi, oturacak ev ve/veya eşya temin etmesi veya bunlar için gereken parayı vermesi şeklindedir. İkincisi; mirasbırakanın altsoyuna iş kurması, ekonomik bağımsızlığını kazanması için kuruluş sermayesi vermesidir. İşyerinin kendisini, mal ve eşyaları ya da bunlar için gereken parayı vermesi de bu kapsamda kabul edilebilir. Üçüncüsü; altsoya karşılık almaksızın bir malvarlığının devredilmesidir. Burada özellikle birden çok hakkı içeren önemli malvarlığı değerlerinin devrilerini saymak gerekecektir. Ancak çoğunca borçlar da bu devre dahil kabul edilir. Dördüncüsü; mirasbırakanın sağlığında mirasçısını bir borçtan kurtarması olarak düzenlenmiştir. Beşincisi de mirasbırakanın bunlara benzeyen sağlararası kazandırmaları olarak ifade edilmiştir. (TMK. m. 669/II) Kanun, denkleştirme konusu olabilecek kazandırmaları sayarken, denkleştirme dışında bırakılmasını istediği kalemleri de açıkça belirtmiştir. Şöyle ki; çocukların eğitim ve öğrenimi için yapılan harcamalardan sadece alışılmış ölçüleri aşan

13 İstanbul Aydın Üniversitesi Hukuk Fakültesi Medeni Hukuk Anabilim Dalı Öğretim Üyesi ,
eliftanaydin@aydin.edu.tr, ORCID: 0000-0001-8702-8935

kısımların geri verme kapsamında olduğunu ifade etmiştir. Doğum günü, bayram kutlaması, okul mezuniyeti gibi hayatın akışı içindeki çeşitli kutlamalarda verilen olağan hediyeleri de denkleştirme dışı bırakmıştır. Olağan hediye, alışlageldiği şekilde verilen, karşı tarafa bir kazandırma yapma gayesinden çok onun önemsendiğini gösteren manevi değerler içermektedir. Ancak hediyein maddi değeri ile hediye edenin malvarlığı elbette denkleştirmede belirleyici olacak unsurlardır. Bir de Kanunun altsoy için yapılan evlilik harcamalarında alışılmış ölçünün içinde kalan değerleri denkleştirmeye tabi tutmama arzusunda olduğu görülmektedir. (TMK. m. 675/II) Burada da geleneksel olarak evlenme sırasında yapılan geleneğe uygun giderlerin denkleştirmeye tabi olmadığı açıkça düzenlenmiştir. (TMK. m. 675/I) Mirasbırakanın vefatında denkleştirme konusunda mirasçıların, mirasın paylaşılması tamamlanana kadar birbirilerinden bu konudaki taleplerini ileri sürmeleri gerekir. Denkleştirme ile mirasbırakanın sağlığında yaptığı bu karşılıksız kazandırmaların terekede bıraktığı açıklar için, sonradan terekeye dönmüşçesine bir hesaplama yapma ve altsoy arasında adil bir paylaşım gerçekleştirme imkânı yaratır. Denkleştirme yükümlüsü olan mirasçı dilerse aldığı aynen geri verebilir dilerse payından fazla olsa bile aldığı elinde tutarak değerini miras payına mahsup ettirebilir.

Anahtar Sözcükler: Denkleştirme, denkleştirmeye tabi kazandırmalar, denkleştirme şekli, karşılıksız kazandırma, mirasın paylaşılması.

3. Dr. Öğr. Üyesi Dilşah Büşra Kartal (Kocaeli Üniversitesi)
“Eş İle Akdedilen Mirastan Feragat Sözleşmesine İlişkin Bazı Meseleler”

**EŞ İLE AKDEDİLEN MİRASTAN FERAGAT SÖZLEŞMESİNE İLİŞKİN
BAZI MESELELER** Dr. Öğr. Üyesi Dilşah Buşra KARTAL^{14*}

ÖZET

Mirastan feragat sözleşmesi, mirasbırakan ile muhtemel mirasçısı arasında akdedilen ve mirasçının miras hakkından ivazlı veya ivazsız olarak vazgeçtiği sözleşmedir. Bu sözleşme tüm mirasçılarla akdedilebilir. Ancak mirasbırakan, saklı paylı olmayan mirasçılarının miras payı üzerinde serbestçe tasarrufta bulunabileceğinden, pratikte sadece saklı paylı mirasçılarla akdedilmesinde hukuken bir yarar bulunur. Mirasbırakanın eşi de Türk Medeni Kanunu (MK) m. 499 ve m. 506 uyarınca zümre dışı saklı paylı mirasçı olup birlikte mirasçı olduğu zümreye göre değişen oranlarda miras ve saklı payı haizdir. Mirasbırakan ve eşi arasında mirastan feragat sözleşmesi düzenlenmesi halinde eş, mirasbırakanın ölümünde mirasçı sıfatını kazanamaz. Mirastan feragat sözleşmesi mirasbırakanın eşi veya diğer mirasçılarla akdedildiğinde aynı geçerlilik şartlarına tabidir. Buna göre mirastan feragat sözleşmesinin miras sözleşmesinin tabi olduğu şekle yani resmi vasiyetname şekline göre düzenlenmesi gerekir (MK m. 545). Mirasbırakan ve eşi arasında akdedilen mirastan feragat sözleşmesi MK m. 545'e uygun olarak düzenlendiği takdirde geçerli olur ve mirasbırakanın ölümü ile hüküm ifade etmeye başlar. Ancak uygulamada ve doktrinde mirasbırakanın eşiyle evlenmeden önce mirastan feragat sözleşmesi akdetmesi halinde sözleşmenin geçerli kabul edilip edilmeyeceği tartışmalı bir husustur. Bir görüşe göre, mirastan feragat sözleşmesi ancak mirasçı sıfatını kazanabilecek kişilerle akdedilebilir. Mirasbırakanın müstakbel eşi ise evlenmeden önce düzenlenen bir mirastan feragat sözleşmesinde muhtemel mirasçı sıfatını haiz değildir. Bu nedenle evlilik daha sonra gerçekleşse bile evlenmeden önce akdedilen mirastan feragat sözleşmesi geçersiz olacaktır. Yargıtay 1. HD., E. 2015/15019 K. 2018/14670 T. 20.11.2018 kararında da evlilikten önce akdedilen mirastan feragat sözleşmesinde feragat edenin sözleşme tarihinde mirasçı sıfatını kazanamamış olması ve doğmamış miras hakkından feragat edilemeyeceği gerekçesiyle sözleşmenin geçersiz olduğuna hükmedilmiştir. Doktrinde bizim de katıldığımız diğer görüşe göre ise mirastan feragat sözleşmesinin akdi sırasında muhtemel mirasçı henüz doğmuş

14 Kocaeli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Medeni Hukuk Ana Bilim Dalı, dilsah.kartal@kocaeli.edu.tr, ORCID: 0000-0002-2615-5698.

bir miras hakkına sahip olmayıp, doğmamış hakkından feragat etmektedir. Mirasbırakanın müstakbel eşinin de mirastan feragat sözleşmesi ile bu haktan feragat etmesi mümkündür. Nitekim Yargıtay da daha yakın tarihli 7. HD., E. 2023/3547 K. 2023/6122 T. 11.12.2023 kararında mirasbırakanın nişanlısıyla evlenmeden önce akdettiği mirastan feragat sözleşmesinde evlenme beklentisinin yüksekliğini ve mirasçı sıfatının ölüm anına kadar zaten kazanılamayacağını gerekçe göstererek sözleşmenin geçerli olduğuna hükmetmiştir. Mirasbırakanın eşi ile geçerli bir mirastan feragat sözleşmesi akdettiği ihtimalde ortaya çıkan ikinci sorun feragatten kimin yararlanacağıdır. MK m. 529 uyarınca mirastan feragat sözleşmesi bir lehtar belirleyerek veya belirlemeden düzenlenebilir. İlk durumda feragat eden eşin miras payından lehtar yararlanacaktır. Bir lehtar belirlenmemiş olması halinde uygulanacak hüküm MK m. 529/II'dir. Buna göre feragat, feragat edenin en yakın ortak kökünün altsoyu lehine yapılmış sayılır. Hükümdeki kök ifadesinin zümre şeklinde yorumlanması gerektiği konusunda doktrin hemfikirdir. Ancak eş bir zümre mirasçısı değildir. Dolayısıyla bu hükmün kapsamına girmemektedir. Bu durumda eşin mirastan feragat etmeseydi birlikte mirasçı olacağı kişilerin feragatten yararlanacağı kabul edilmektedir.

**4. Arş. Gör. Ömer Faruk Çelik (Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi)
“Anayasa Mahkemesi’nin 2020/10490 Başvuru Numaralı ve 25.07.2023 Tarihli
Kararı Işığında Evlat Edinmede Yaş Farkı Şartına İlişkin Bir Öneri”**

**ANAYASA MAHKEMESİ’NİN 2020/10490 BAŞVURU NUMARALI VE
25.07.2023 TARİHLİ KARARI IŞIĞINDA EVLÂT EDİNMEDE YAŞ FARKI
ŞARTINA İLİŞKİN BİR ÖNERİ** Arş. Gör. Ömer Faruk ÇELİK¹⁵

ÖZET

Anayasa Mahkemesi, bireysel başvuru üzerine yaptığı incelemede evlât edinen ile edinilen arasında en az on sekiz yaş farkı bulunması şartına yönelik TMK m. 308/f. 1 hükmünün Anayasa’nın 20. maddesiyle güvence altına alınan aile hayatına saygı hakkını ihlal ettiğine hükmetmiştir. Anayasa Mahkemesi, ihlalin kanundan kaynaklanması nedeniyle kararın TBMM’ye bildirilmesine, ayrıca Anayasa m. 152 kapsamında ilgili hükmün iptali için itiraz yoluna başvurulabileceğine yahut Anayasa’nın 90. maddesi uyarınca yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunduğuna karar vermiştir.

Karar hem anayasa hukuku hem de medeni hukuk açısından önemli tartışmalar doğurmaktadır. Anayasa hukuku ve anayasa yargısı bağlamında incelenmesi gereken meseleler bu tebliğin konusunu teşkil etmemekle birlikte yerel mahkemeye somut norm denetimi yolunun işletilmesi hususunda yol göstermek suretiyle Anayasa Mahkemesi’nin müdahaleci ve yol gösterici yaklaşım sergilemesi ve son dönemdeki diğer Anayasa Mahkemesi kararları da incelendiğinde “hukuk dallarının anayasallaşması” tartışmasının başlaması şeklinde özetlenebilir. Bu tebliğde, Anayasa Mahkemesi’nin söz konusu kararının medeni hukuka bakan yönü incelenmektedir. Bu bakımdan, TBMM’nin evlât edinmede yaş farkına ilişkin yasama çalışmalarına şimdiden başlaması, olası bir kanun boşluğu sorununu önlemek açısından önemlidir.

Bu çalışmanın amacı, TMK m. 308/f. 1 hükmünde yapılması muhtemel değişikliğe ilişkin önerileri Kanun Koyucunun istifadesine sunmaktır. Evlât edinen ile edinilen arasında en az on sekiz yaş farkı bulunması prensibinin makul ve fakat yetersiz olduğu düşünülmektedir. Fıkra metninde gerekli istisnalara yer verilmemesinin bir örtülü boşluğa sebep olduğu değerlendirilmektedir. Sorun, gerekli istisnaların fıkra metnine eklenmesi ile çözülebilecektir. En makul çözüm

15 Fatih Sultan Mehmet Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Medeni Hukuk ABD., ofcelik@fsm.edu.tr, ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1558-3934>

yolu, on sekiz yaş farkı prensibinin korunması ile birlikte olağanüstü durumlar bakımından bu yaş farkının asgari on altıya indirilmesidir. Yaş farkının on altıya indirilmesi konusunda takdir yetkisi hâkime bırakılmalıdır. Bu önerimizin temel dayanağı ise TMK m. 124/f. 2 hükmüdür. Anılan fıkraya göre hâkim, olağanüstü durumlarda ve pek önemli bir sebeple on altı yaşını doldurmuş olan kişilerin evlenmesine izin verebilir. Dolayısıyla yasal bir evlilik birliği içinde doğan bir çocuğun ebeveynleriyle arasındaki yaş farkı en az on altıdır. Benzer şekilde evlât edinen ile edinilen arasındaki yaş farkının da istisnai durumlarda on altıya kadar düşürülebilmesi, aile hukuku düzenlemeleriyle de uyumlu olacaktır. Aynı zamanda evlât edinen ile edinilen arasındaki ilişkiye dışarıdan bakıldığında ebeveyn ilişkisi görünümü sağlanacaktır. Bir diğer gerekçe ise TMK m. 12'dir. Hükme göre, on beş yaşını dolduran küçük, kendi isteği ve velisinin rızasıyla mahkemece ergin kılınabilir. Ancak, bu yolla ergin kılınan bir küçük dahi evlenemez, on altı yaşını doldurması ve hâkimden izin alması gerekir. Bu nedenle, on beş yaş evlilik için yeterli görmeyen kanun koyucunun, evlât edinmede asgari yaş farkını on altıdan daha düşük belirlemesi sakıncalı olacaktır. Kanaatimizce, TMK m. 308/f. 1'e ilişkin olası bir yeniden düzenlemede, prensip olarak on sekiz yaş farkı korunmalı, ancak olağanüstü hâllerin mevcut olduğu durumlarda ve hâkimin takdir yetkisi dâhilinde bu farkın on altıya kadar indirilebilmesine imkân tanınmalıdır.

2. OTURUM

Oturum Başkanı: Prof. Dr. Tufan Öğüz (İstanbul Üniversitesi)

1. Prof. Dr. Saibe Oktay Özdemir (İstanbul Üniversitesi)

“Vakıf Yönetimine İlişkin Senet Değişikliklerinde Hukuka Aykırılıklar”

VAKIF YÖNETİMİNE İLİŞKİN SENET DEĞİŞİKLİKLERİNDE HUKUKA AYKIRILIKLAR Prof. Dr. Saibe OKTAY ÖZDEMİR¹⁶

ÖZET

Vakıf senedi tescil edilerek vakıf tüzel kişilik kazandıktan sonra, vakıf senedinde öngörölmüş hükümlerin çeşitli sebeplerle yetersiz kalması mümkündür. Vakıf kuranın vakfın yönetimine ilişkin seçtiği kişilerin hayatını kaybetmesi ya da yönetimi yapabilecek yeterliklerini kaybetmeleri mümkün olabileceği gibi vakfı kuranın yönetime ilişkin kurduğu düzenin gerçekleşmesi de imkânsız kalmış olabilir. Başka bir ihtimal de vakfı kuranın ön gördüğü hükümlerle getirilen yönetim düzeninin, zaman içinde vakıf büyüdüğü için ya da başka sebeplerle uygulanamaz veya yetersiz hale gelebilmesidir. Bütün bu ihtimallerde, vakıf senedinde yer alan hükümler, vakıf senedi değişikliği gerekmezsin de yönetim değişikliğini mümkün kılabilir. Ancak vakıf senedinde bu ihtimallerde çözüm sağlayacak hükümler yoksa vakıf senedi değişikliğine gidilmesi elzem olacaktır.

Vakıf senedinde değişiklik ya da yeni hüküm eklenmesi anlamına gelen yönetim değişikliğinin, başvuru mahkeme tarafından ancak kanundaki şartlar varsa verilmesi gerekir. TMK m. 112 vakıf senedinde hüküm olsa dahi, haklı sebebin varlığı ve mahkemenin kararı ile vakfın yönetiminin ve işleyişinin değiştirilmesine imkân vermektedir. Ancak gerekli şartlara uyulması gerekir. Bunlardan en önemlisi yapılacak değişikliğin eğer zorunluluk yoksa vakıf senedinin bütününe aykırı olmaması, başka bir ifade ile vakıf kuranın iradesinin mümkün olduğu ölçüde korunmasıdır. Bir diğer şart ise değişikliğin haklı sebeple yapılması ve vakıf senedinin değiştirilmesine ilişkin usule uyulmasıdır.

Vakıf senedi tarafından yetkilendirmeyen bir yönetim organının vakıf senedi değişikliği kararı alması hükümsüz olduğu gibi, vakıf senedine aykırı oluşturulmuş

16 İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Medeni Hukuk ABD, sokay@istanbul.edu.tr, ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0783-9557>.

bir kurul tarafından alınan kararlar da vakıf senedine aykırı olduğu için hukuka aykırı olacaktır. Aynı şekilde vakıf senedinde belirlenmiş usule aykırı olarak alınan vakıf senedi değişikliği ya da tamamlanmasına ilişkin kararlar da hukuka aykırı sayılmalıdır. Eğer vakıf senedinde yönetim örgüt ve işleyişine ait sadece vakfın kuruluş zamanındaki durumuna uygun olarak hüküm konulmuş, geleceğe ait hiçbir belirleme yapılmamışsa, TMK m. 112'ye göre bu yönetim örgüt ve işleyişi ancak haklı sebep varsa değiştirilebileceği için vakıf senedi değişikliği zamanındaki ihtiyaçlara göre makul olan yönetim örgüt ve işleyişine ilişkin hükümler getirilerek değişiklik yapılacaktır.

Vakıf senedinin değiştirilmesine yönelik yargılama çekişmesiz yargı faaliyeti olduğu gibi senet değişiklikleri de içeriksel manada kesin hüküm oluşturmaz. Bu durumun doğal sonucu ise, mahkemeler tarafından “vakıf senedi değişikliğini tescil” kararı verilmesinin onun hükümsüz olmadığı anlamına gelmemesidir. Başka bir ifade ile mahkemeden tescili istenilen karar bir hukuki işlemdir ve her hukuki işlem gibi bünyesinde sakatlıklar bulundurabilir. Mahkemenin bu sebepleri ayırt etmeden tescil kararı vermesi sadece şekli anlamda bir değişikliğin yapıldığı anlamına gelir ama içeriksel olarak kesin hüküm teşkil etmediğinden bu kararların hükümsüz olduğuna ilişkin tespit mahiyetinde bir mahkeme kararı da alınabilir.

Anahtar Kelimeler: vakıf senedi, vakıf senedinde değişiklikler, tescil.

2. Doç. Dr. Bahar Öcal Apaydın (Eskişehir Osmangazi Üniversitesi)
“Eser Sözleşmesinde Ayıp Bildirimine İlişkin İspat Sorunları”

ESER SÖZLEŞMESİNDE AYIP BİLDİRİMİNE İLİŞKİN İSPAT SORUNLARI
Doç. Dr. Bahar ÖCAL APAYDIN^{17*}

ÖZET

Eser sözleşmesinde yüklenici, sözleşme konusu eseri ayıpsız olarak teslim etmekle yükümlüdür. Teslim edilen eserin, sözleşmede kararlaştırılan ya da dürüstlük kuralı gereğince beklenen niteliklere sahip olmaması halinde ayıplı ifa söz konusu olmaktadır. Ayıplı eser teslim edildiği takdirde, TBK m. 475 hükmünde iş sahibine, sözleşmeden dönme; bedel indirimi ve onarım hakkı seçimlik olarak tanınmıştır. Ayrıca aynı hükümde, iş sahibinin genel hükümler uyarınca tazminat isteme hakkı da saklı tutulmuştur. TBK m. 474 hükmünde, eserin ayıplı olması nedeniyle iş sahibinin yükleniciye karşı sahip olduğu hakları ileri sürebilmesi bakımından gözden geçirme ve bildirimde bulunma zorunluluğu düzenlenmektedir. Bu doğrultuda eserin teslim edilmesinden sonra iş sahibi, işlerin olağan akışına göre imkân bulur bulmaz eseri gözden geçirmeli ve eserde ayıp varsa bu ayıpları uygun süre içinde yükleniciye bildirmelidir.

Öğretide baskın görüş, gözden geçirme ve bildirim külfet olduğu yönündedir. Külfetlerin yerine getirilmemiş olmasının sonucu TBK m. 477/f. 2’de düzenlenmiştir. Bu doğrultuda, iş sahibi tarafından gözden geçirme ve bildirim külfetinin ihmal edilmesi halinde eser kabul edilmiş sayılmaktadır. Ne var ki, gözden geçirme ve bildirim külfetlerini ayrı ayrı değerlendirmek gerekir. Zira gözden geçirme, iş sahibinin bir külfeti olmakla birlikte bu külfet yerine getirilmemiş ancak tesadüfen ayıbın fark edilmesi sonucunda süresi içinde bildirim yapılmışsa, ayıptan sorumluluk nedeniyle sahip olunan haklar yükleniciye karşı ileri sürülebilir. Nitekim gözden geçirme, ayıp bildirimine yönelik bir davranış olup ayıp bildiriminin kanunun öngördüğü zamanda yapıлып yapılmadığının tespiti bakımından önem taşımaktadır. Ayıp bildirimini ise eserin ayıplı olduğu ve bu nedenle kabul edilmediğine ilişkin bir irade açıklamasıdır. Bu bildirim yerine getirilmemesi, ayıptan sorumluluk nedeniyle iş sahibinin, sahip olduğu hakları kullanamaması sonucunu doğurur.

Ayıp bildiriminin yapılmış olup olmadığı ve ne zaman yapıldığı olgusu,

17 * Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Medeni Hukuk Anabilim Dalı Öğretim Üyesi, bahar.ocalapaydin@ogu.edu.tr, ORCID ID: 0000-0001-9106-8286.

yargılama sırasında bir ispat sorunu olarak ortaya çıkmaktadır. Nitekim yalnızca bildirim yapılmış olduğunun ispatı yeterli değildir; aynı zamanda bildirim zamanında yapılmış olduğu da iş sahibi tarafından ispat edilmelidir. Bildirimin bir külfet olduğunun kabulü, bildirim külfetini yerine getirmeyen iş sahibinin, seçimlik hakları kullanamama şeklindeki olumsuz duruma katlanması sonucunu doğurmaktadır. Bildirim külfetinin yerine getirilmediği şeklindeki olumsuz vakianın ispatının zorluğu dikkate alındığında, iş sahibinin bildirimde bulunduğunu ve bildirimde bulunma zamanını ispat yükü altında olması isabetlidir. Bu sayede külfetlerin yerine getirildiği ve seçimlik hakların muhafaza edildiği sonucuna varılmış olur.

Ayıp bildiriminin zamanında yapılıp yapılmadığı hâkim tarafından re’sen araştırılamaz. İsviçre’de içtihatlarda, iddia yükü ve ispat yükü ayırımına gidilmektedir. Bu doğrultuda yüklenici iş sahibi tarafından bildirim yapılmadığını ya da zamanında yapılmadığını ileri sürmeli; buna karşılık iş sahibi de aksini göstermelidir. Bildirimin zamanında yapıldığını ispat yükü altında olan iş sahibi ise bildirimde bulunduğunu ve bildirimde bulunma zamanını ispat etmelidir.

Türk hukukunda ise gerek Yargıtay’ın gerek Bölge Adıye Mahkemelerinin ayıp bildiriminin bir “defi” olduğunu ifade ettiği kararları bulunmaktadır. Bu doğrultuda “ayıp bildirim niteliği itibariyle defi olduğundan yüklenici tarafından süresi içinde ayıp ihbarında bulunulmadığı savunması ileri sürülmedikçe, mahkemece resen dikkate alınıp değerlendirilemeyeceği” sonucuna ulaşılmaktadır.

Bu tebliğin amacı, İsviçre Federal Mahkemesi kararları ile Yargıtay kararlarında bildirim ispatına ilişkin değerlendirmeleri, bildirim hukukî niteliğini de nazara alarak incelemektir.

3. Dr. Öğr. Üyesi Adem Yelmen (Eskişehir Osmangazi Üniversitesi)
“İradeye Sahip Olmama Bakımından Yapay Zeka”

İRADEYE SAHİP OLUP OLMADIĞI BAKIMINDAN YAPAY ZEKA

Dr. Öğr. Üyesi Adem YELMEN¹⁸

ÖZET

Yapay zeka, malumu üzere hayatımızın her alanına sirayet etmeye başlamıştır. Gün geçtikçe karşımıza çıkan kullanım sahaları, yetenek düzeyleri de artmaya ve gelişmeye devam etmektedir. Bu gelişmeler muhtemelen bütün sektörlerin ve mesleklerin ekosistemini değiştirecektir. Örneklerine bakıldığından yapay zeka, komutlardan videolara üretebilmekte, tasarımlar yapabilmekte, müzikler üretebilmekte, uygulamaların kodlarını yazabilmekte, çok fazla miktarda veriyi analiz edebilmekte, sorulan soruları anlayıp onlara cevaplar verebilmekte, hastalık teşhisleri koyabilmekte, radyolojik görüntüleri yorumlayabilmekte, insan duygularını barındıran bir tezahürle konuşabilmekte ve tepkiler verebilmekte, ilaç araştırmalarında etken madde simülasyonlarında kullanılmakta, gerek kara, gerek hava ve gerekse deniz araçlarının kullanımını yönetebilmekte gibi daha birçok şeyi gerçekleştirmektedir. Yine hukuk meslekleri kapsamında da sözleşmeler hazırlayabilmekte, dava ve cevap dilekçeleri yazabilmekte, kararlar yazabilmekte, hukuki danışmalık kapsamında sorulara cevaplar üretebilmekte, teorik bir konuda konuyu anlatan metinler hazırlayabilmektedir. Amerika uygulamalarına bakıldığında jürilerin profilini çıkartıp, onların profiline uygun savunma ve iddia stratejileri üretebilmektedir. Aynı şekilde bir hakimin verdiği kabul ve ret kararlarının ortak noktalarını tespit edip ona göre bir strateji önerebilmektedir. Bütün bunları nasıl yaptığının teknik taraftaki izahı hukuki zemin açısından da büyük öneme sahiptir. Zira yapay zeka, bu tarz herkesi şaşırtan iş ve işlemleri gerçekleştirirken kendisi olarak ortaya bir irade koymakta mıdır yoksa yazılımcısının iradesini mi yansıtmaktadır sorusunun cevabı hukuki sonuçları da etkilemektedir. Yapay zekanın kişiliği, yapay zekanın meydana getirdiği zararlardan sorumluluk, yapay zekanın ürettiği fikirlerin ve veya ürünlerin hak sahipliği, yapay zekanın meydana getirdiği hukuki ilişkilerin tarafları gibi hukuka yansımaları olan daha birçok tartışma başlangıçta iradesinin olup olmadığı meselesinin çözümü ile de şekillenecektir. Bu noktada yapay zekanın teknik olarak nasıl bir çalışma prensibiyle hareket ettiğinin de ortaya konulması bu

18 Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Medeni Hukuk Anabilim Dalı, ademyelmen@gmail.com

sonuçlar açısından önemlidir. Burada ise, normal bilgisayar programları ile yapay zeka sisteminin farkı bu kapsamda ele alınmalıdır. Burada varılacak sonuç veya yapılacak tespit, işin içinde yapay zekanın olduğu hukuki zemine yansımış bütün olayların değerlendirmesini ve sonuçlarını da farklılaştıracaktır. Bu çalışma ile de yapay zekanın bir iradeye sahip olup olmadığı, teknik karşılığında hareketle değerlendirilmeye çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Yapay Zeka, İrade, İrade Beyanı, Otonom Sistemler

3. OTURUM

Oturum Başkanı: Prof. Dr. Saibe Oktay Özdemir (İstanbul Üniversitesi)

1. Doç. Dr. Gencer Özdemir (İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi)
“Aile Konutuna İlişkin Kira Sözleşmesinin Feshi Meselesi”

AİLE KONUTUNA İLİŞKİN KİRA SÖZLEŞMESİNİN FESHİ MESELESİ **Doç. Dr. Gencer ÖZDEMİR^{*19}**

ÖZET

Evlilik birliğini koruma amacıyla getirilen TMK m.194 ve TBK m.349 hükümleri gereğince, aile konutu eşlerden birinin taraf olduğu kira sözleşmesi ile edinilmiş ise, kiracı olan eş, diğer eşin açık rızası olmaksızın aile konutuna ilişkin kira sözleşmesini feshedemez. Kanun koyucu, bu hükümlerle, kiracı olan eşin, evlilik birliğinin sürdürülmesi açısından son derece önemli olan aile konutuna ilişkin kira sözleşmesini düşüncesizce veya fevri bir davranışla feshetmesinin önüne geçmek ve böylece aileyi korumak istemiştir. Bu kapsamda her iki hükmün de emredici nitelikte olduğu kabul edilmektedir. Her iki hüküm de kira sözleşmesinin kiracı olan eş tarafından feshedilmesine ilişkin düzenleme getirdiğinden, kira sözleşmesinin kiraya veren tarafından feshedilmesi halinde eşin rızası aranmamaktadır.

TMK m.194 ve TBK m.349 hükümleri kapsamında, kiracı eş, kira sözleşmesinin feshine ilişkin irade beyanında bulunmuş olsa bile, diğer eşin rızasının alınmadığı ya da alınmadığı durumlarda fesih geçersiz olacak ve herhangi bir sonuç doğurmayacaktır. Dolayısıyla, böyle bir durumda diğer eşin rızası alınmadan yapılan fesih beyanı kesin hükümsüzlük yaptırımı ile batıl olacak ve kira sözleşmesi varlığını devam ettirecektir.

TMK m.194 ve TBK m.349 hükümleri kapsamında alınması gereken eş rızası, yenilik doğuran bir irade açıklaması olup, şarta bağlı olarak yapılması mümkün değildir. Rızanın kiraya verene yöneltilmiş olması gerekir ve rıza beyanı karşı tarafa ulaştığı andan itibaren hüküm ve sonuçlarını doğuracaktır. Eşin rızasının şekil şartına tabi olup olmadığı konusunda Kanunda bir düzenleme olmayıp,

19 29 Mayıs Üniversitesi Hukuk Fakültesi Medeni Hukuk Anabilim Dalı Öğretim Üyesi, gozdemir@29mayis.edu.tr , ORCID: 0000-0003-3382-1262.

doktrinde farklı görüşler olmakla birlikte, rızanın sözlü ya da yazılı olarak beyan edilebileceği kabul edilmektedir. Ancak ispat kolaylığı açısından yazılı olması tercih sebebi olmalıdır. Rızaya ilişkin bir diğer husus ise, rızanın belirli ve somut bir fesih işlemine ilişkin olması gerekliliğidir. Genel olarak ya da belirli olmayan bir fesih işlemine ilişkin verilen rıza beyanının hukuki sonuç doğurmayacağı kabul edilmektedir. Eşin rızası izin ya da icazet şeklinde olabilir. Diğer bir ifadeyle eşin rızası kira sözleşmesinin feshedilmesinden önce verilebileceği gibi fesihten sonra da verilebilir.

TMK m.194 ve TBK m.349 hükümlerinde rıza beyanında bulunup bulunmama konusunda eşe serbesti tanınmıştır. Ancak rızanın alınmasının mümkün olmaması veya eşin haklı bir sebep olmadan rıza beyanında bulunmaktan kaçınması durumunda, kiracı eşe mahkemeye başvurarak hakimden bu konuda karar vermesini isteme hakkı tanınmıştır. Burada hakimın kararı ile kiracı eş, aile konutuna ilişkin kira sözleşmesini eşinin rızası olmaksızın feshetme imkanı bulacaktır. TMK m.194/4 ve TBK m.349/3 hükümleri kapsamında, kiracı olmayan eşin, kiraya verene yapacağı bir bildirimle aile konutuna ilişkin kira sözleşmesinin tarafı haline gelmesi de mümkündür. Bu durum TBK m.206'da düzenlenen sözleşmeye katılmanın özel bir halidir.

Çalışmamızda, aile konutu kavramı, eş rızası, aile konutuna dair kira sözleşmesinde feshin geçerliliği için aranan şartlar, rıza beyanına dair şekil şartları, eşin rızasının bulunmaması ve sonuçları, kiracı olmayan eşin, kiraya verene yapacağı bir bildirimle kira sözleşmesinin tarafı haline gelmesi konuları detaylı şekilde aktarılmaya çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Aile konutu, eş rızası, rıza beyanına ilişkin şekil şartları, kiracı olmayan eşin kiraya verene yapacağı bir bildirimle kira sözleşmesinin tarafı olması, aile konutuna dair kira sözleşmesinde feshin geçerliliği için aranan şartlar.

2. Doç. Dr. Merve Ürem Çetinel (İstanbul Medeniyet Üniversitesi)
“İklim Değişikliği ve Enerji Devrimi Kapsamında Kira Konutunda
Yapısal Değişiklikler

**İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ VE ENERJİ DEVRİMİ KAPSAMINDA KİRA
KONUSU KONUTLARDA YAPILACAK YENİLİK VE DEĞİŞİKLİKLERİN
DEĞERLENDİRİLMESİ, ÖZEL OLARAK ISITMA SİSTEMİNİN
DEĞİŞTİRİLMESİ SORUNU** Doç. Dr. Merve ÜREM ÇETİNEL²⁰

ÖZET

İklim değişikliği ve enerji devriminin gündemde olduğu şu günlerde konutların modernleştirilmesine ilişkin sorunlar önem arz etmektedir. Bu bağlamda konutlarda su kullanımında ve ısınmada tasarruf etmeyi sağlayan yeni enerji sistemlerinin geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması başta olmak üzere her türlü enerjinin tasarruflu kullanımına yönelik olarak alınacak yasal önlemler, önemli başlıklar haline gelmiştir. Yakın bir örnek olarak, Almanya’da 2024 yılından itibaren sera gazı emisyonlarının azaltılması için petrol ve gazla çalışan ısıtma sistemlerinin çoğunun yasaklanmasını öngören tasarının onaylandığını görmekteyiz. Bununla fosil yakıtla çalışan ısıtma sistemlerine alternatif olarak yenilenebilir elektrikle çalışan ısı pompaları, elektrikli ısıtma veya güneş enerjisi sistemleri kullanılabilmesi planlanmaktadır.

Tebliğimizde üzerinde durmak istediğimiz husus ise iklim değişikliği ve birçok ülkenin gündeminde olan enerji devrimi kapsamında kira sözleşmesine konu konuttaki ısıtma sisteminin daha çevreci, tasarruflu bir yenisiyle değiştirilmesinin kira ilişkisine etkisidir. Her ne kadar bazı ülkelerde olduğu gibi enerji devrimi bakımından farklı ve ayrıntılı yasal düzenlemeler şu an için ülkemizde olmasa da 5627 sayılı Enerji Verimliliği Kanunu ve bu kanuna bağlı olarak çıkartılan Binalarda Enerji Performansı Yönetmeliği, konutlarda Enerji Kimlik Belgesi’nin alınması zorunluluğunun getirilmesi, yapıda ihtiyaç duyulacak enerjinin çok düşük olmasını ve bunun da yenilenebilir enerji üretimi ile elde edilen kaynaklardan karşılanmasını amaçlayan Binalarda Enerji Performansı Yönetmeliği’nde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik’in (*Neredeyse Sıfır Enerjili Binalar Yönetmeliği olarak da adlandırılan*) kabulü, konutlarda enerji tasarrufu sağlayan çevreci ısıtma sistemlerine geçiş zorunluluğu getiren

20 İstanbul Medeniyet Üniversitesi Hukuk Fakültesi Medeni Hukuk ABD., ORCID iD: 0000-0002-4710-6545, merve.cetinel@medeniyet.edu.tr.

yasal düzenlemelerin Türk hukuku bakımından da yakın gelecekte gündeme gelebileceğini şüphesiz düşündürmektedir. Anılan yönde yasal düzenleme yapılması ve konutlarda yenilenebilir enerji sistemlerinin kullanılmasının şart koşulması, konutta önemli yeniliklerin yapılması zorunluluğunu beraberinde getirecektir. Bununla beraber konutlarda ısıtma sistemlerinin değiştirilmesi veya ısı yalıtımı yapılmasına yönelik yasal bir zorunluluk bulunmadığı şu dönemde kiraya veren tarafından, kiracı talep etmemiş veya sözleşmede kurulurken üzerinde taraflar anlaşmamışken, kira konusu konutta ısıtma sisteminin değiştirilmesi veya yalıtım (*mantolama*) yapılması halinde bunun bir gereği olarak yapılacak inşaa işlerinin TBK m. 301, 304 vd. ve TBK m. 320 hükmü kapsamında nasıl değerlendirileceği sorusu cevaplanmalıdır. Zira kiralananın ısıtma sisteminin yenisi ile değiştirilmesi ya da mantolama yapılması kiralananın önemli ve zaman alan yapı işlerinin yapılmasını zorunlu kılar. Bu ise kuşkusuz kiracının kiralananı sözleşmede kararlaştırıldığı şekilde kullanılmasını önemli ölçüde etkiler. Bilindiği üzere, kiralananın kararlaştırıldığı tarihte, sözleşmede amaçlanan kullanıma elverişli bir durumda teslim edilmesi ve sözleşme süresince bu durumda bulundurulması kiraya verenin borçlarının başında gelir (*TBK m. 301, c. 1*). Bu açıdan kiralananın anılan maksatla yapılacak inşaa ve yapı işlerinin kira sözleşmesinde kullanıma elverişlilik, ayıp kavramı ve kiralananın yenilik/değişiklik yapılması kapsamında değerlendirilmesi ve bunlara bağlı olarak kiracı ve kiraya verenin hak ve yükümlülüklerinin ele alınması zorunludur. Diğer yandan, kiracının kiralananın daha çevreci ve tasarruflu bir sistemle ısınmasını talep etmesi ihtimali de düşünülmelidir. Bu çerçevede kiraya verenin kiracının talebi üzerine kiralananın yenilik ve değişiklik yapmasının kendisinden beklenip beklenemeyeceği, kiracının talebinin kira sözleşmesinde kullanıma elverişlilik, ayıp kavramı kapsamında nasıl değerlendirileceği açıklanmalıdır. Zira hukukumuzda Alman Hukukunda olduğu gibi (§ 555b BGB, *Modernisierungsmaßnahmen- modernleştirme önlemleri-*) kiraya verene kiralananı çağın gereklerine uygun hale getirme yükümlülüğü (*kiralananın modernleştirme yükümlülüğü*) açıkça ve ayrıca yüklenmemiştir. İş bu tebliğde anılan hususlar tartışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: İklim değişikliği, enerji devrimi, kira konutu, kira sözleşmesi.

3. Dr. Öğr. Üyesi Güray Türker (İstanbul Okan Üniversitesi)
“Konut ve Çatılı İşyeri Kira Sözleşmelerinde İki Haklı İhtar Sebebine Dayalı
Tahliye Davasına Giden Tartışmalı Yol: Ödeme Emrinin Geç Tebliğ Edilmesi”

**KONUT VE ÇATILI İŞYERİ KİRA SÖZLEŞMELERİNDE İKİ HAKLI
İHTAR SEBEBİNE DAYALI TAHLİYE DAVASINA GİDEN TARTIŞMALI
YOL: ÖDEME EMRİNİN GEÇ TEBLİĞ EDİLMESİ** Güray TÜRKER²¹

ÖZET

Sözleşmenin zayıf tarafı olarak gördüğü kiracıyı koruma prensibini benimseyen Türk Borçlar Kanunu, bu prensip gereği konut ve çatılı işyeri kirasına ilişkin özel hükümlerinde kira sözleşmesinin sona erme şekliyle ilgili olarak bildirim yoluyla (TBK m.347) ve dava yoluyla sona erdirme (TBK m.350 vd.) şeklinde düalist bir yapı inşa etmiştir. Kira bedelinin ödenmemesinden ötürü iki haklı ihtar sebebine dayalı olarak kiracıdan kaynaklanan sebeplerle kiraya verene kira sözleşmesinin sona erdirilmesi hakkını tanıyan TBK m.352/II hükmü, dava yoluyla kira sözleşmesini sona erdirme (tahliye davası) sebeplerinden birini oluşturmaktadır. Uygulamada da sıklıkla uyuşmazlık konusu olarak mahkemeleri meşgul eden bu davada kiraya veren, iki haklı ihtar şartını genellikle icra takipleri kapsamında gönderilen ödeme emirleri veya noter kanalıyla gönderilen ihtarnameler aracılığıyla sağlamaktadır. Ne var ki, uygulamada davaları kazanmak adına sayısız ve farklı örneklerini muhtelif dava türlerinde de gördüğümüz üzere dava tarafları hukuk öğretisinde tartışma yaratacak davranış veya işlemlerde bulunabilmektedir. Çalışma konumuz da iki haklı ihtar sebebine dayalı olarak açılan tahliye davalarında ihtar şartını sağlamak için başvurulmuş tartışmalı bir yolu odak noktasına almaktadır.

Tartışmaya açık olan bu yolda kiraya veren, kira bedelini ödemedi tamamen veya kısmen temerrüde düşen kiracıya karşı ilk önce ilamsız icra takibi yoluyla takibe geçmekte fakat, gerekli tebligat masrafının yatırılmaması sebebiyle icra dairesince düzenlenecek olan ödeme emri hemen tebliğe çıkarılamamaktadır. Zaman zaman icra dairesindeki iş yoğunluğu veya başka bir nedenden dolayı da ödeme emrinin tebliğinin geç yapıldığına rastlanmaktadır. Bu bağlamda, ilk ihtar kaynağı teşkil eden icra takibi ve ödeme emrinden kiracının haberi olmamakta ve böylece kiracının ikinci ihtar neden olmama yolunda göstereceği özenin önü

21 Dr. Öğr. Üyesi, İstanbul Okan Üniversitesi Medeni Hukuk Anabilim Dalı, guray.turker@okan.edu.tr, ORCID:0000-0002-7845-3961

kesilmektedir. Buna bağlı olarak, kiracının takip eden kira bedelini ödemede kısmen veya tamamen temerrüde düşmesi hâlinde bu kez kiraya veren bir yandan ikinci ihtar şartını sağlamak amacıyla noter kanalıyla ihtarname gönderme bir yandan da ilk ihtar oluşturan ödeme emrine ilişkin tebligat masrafını yatırmak suretiyle tebligatın kiracıya yapılmasını sağlamaktadır. Bu sayede, genellikle aynı gün veya art arda hem ihtarnameyi hem de ödeme emrini tebliğ alan kiracı aleyhine iki haklı ihtar şartının oluştuğu iddiasıyla tahliye davası açılmaktadır. Tekrar altını çizmek gerekirse, kiraya veren tarafından güdülen temel amacın ilk ihtara sebebiyet veren kiracının bu durumdan haberdar olmayarak ikinci ihtara sebebiyet vermesi olduğu rahatlıkla ifade edilebilir.

Bu noktada çalışmamızın konusunu oluşturan temel soru ortaya çıkmaktadır. İlk ihtar oluşturacak ödeme emrinin tebliğinin, kiraya veren tarafından geciktirilmesi veya herhangi bir sebeple icra dairesi tarafından yapılmaması hâlinde ikinci haklı ihtar oluşturacak ihtarname ile ilk ödeme emrinin aynı gün veya art arda kiracıya tebliğ edilmesi iki haklı ihtar sebebine dayalı tahliye davasının açılma koşullarını sağlar mı? Bu sorunun cevabına iki açıdan yaklaşılması gerekir. İlk olarak, bu şekilde yapılan tebligatların gerçek anlamda ihtar teşkil edip etmediğinin irdelenmesi gerekir. Zira iki ihtar oluşturan tebligatların aynı anda veya art arda yapılması hâlinde kiracının korunması prensibi de göz önünde tutulduğunda özellikle ilk ihtarın kiracı yönünden hiçbir fonksiyon taşımadığı ileri sürülebilecektir. İkinci olarak, aynı anda veya art arda yapılan tebligatların ihtar işlevini yerine getirdiği kabul edilse dahi bu kez Türk Medeni Kanununun 2. maddesinde düzenlenen dürüstlük kuralı göz önünde tutulmalıdır. Ödeme emrinin tebliğinin kiraya veren tarafından geciktirilmesi veya icra dairesinin kendisinden kaynaklanan nedenlerle tebliği geç yapması şeklinde bir ayırım yapılsa da burada varılacak sonucun her halükârda dürüstlük kuralına dokunması gereklidir. Bu sorunun çözümünde ise, hukukun kadim vecizelerinden olan “quod non vetat lex hoc fieri pudor (kanunun yasaklamadığını dürüstlük yasaklar.)” ve “nemo ex suo delicto meliorem suam condicionem facere potest (kimse kendi hatasına dayanarak yarar elde edemez.)” vecizeleri rehber edinilmelidir.

Anahtar kelimeler: İki haklı ihtar, tahliye davası, dürüstlük kuralı, ödeme emri, geç tebliğ.

İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ HUKUK FAKÜLTESİ

MEDENİ HUKUK
GÜNLERİ SEMPOZYUMU
ÖZET BİLDİRİ KİTABI

